



# ALL INCLUSIVE SCHOOL

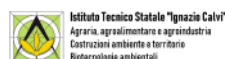


Erasmus+ project no# 2018-1-IT02-KA201-048385

## Intellectuele Output I **ALL-IN IDENTIKIT SAMENVATTING**



Co-funded by the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union





### Intellectual Output 1: ALL-IN IDENTIKIT

Een onderzoek analyse voor de ontwikkeling van de inclusieve Europese leraren

‘identikit’ door het in kaart brengen van:

1. Vaardigheden, competenties en oefeningen gebaseerd op het "Inclusive Teacher Profile" (EASNIE, 2012)
2. Specifieke digitale vaardigheden om inclusie te bevorderen
3. Docentenopleidingsprogramma's en in het bijzonder fundamentele lessen om hen in staat te stellen zich aan te passen aan de technologische behoeften van een inclusieve leeromgeving
4. Onderwijsstrategieën, pedagogische richtlijnen en innovatieve onderwijsmethoden om inclusie op scholen te bevorderen, met bijzondere aandacht voor samenwerkingsbenaderingen en technologische ondersteuning voor de inclusie van studenten met een handicap.



## Table of Contents

Introductie.....	4
Pedagogisch kader van het onderzoek .....	5
Evidence-Based Onderwijsstrategieën .....	6
Coöperatief Groepsonderwijs .....	7
Ondersteunende Technologie .....	8
Bepaling van de onderzoeksgebieden .....	9
Pedagogiek and Didactiek .....	11
ICT, Digitale Competentie and Nieuwe Technologie .....	12
Tools en doelbepaling van het onderzoek .....	13
<b>DESK RESEARCH</b> .....	13
Criteria voor gegevensverzameling.....	13
<b>GERICHT ONDERZOEK</b> .....	14
Kernwaarde: ondersteuning van alle leerlingen.....	16
Competentiegebied 1:.....	16
Competentiegebied 2:.....	17
AIS Vragenlijst voor leraren .....	20
Samenvatting van de bevindingen van de lerarenvragenlijst .....	20
<b>Deel I: Attitudes, kennis en vaardigheden</b> .....	20
<b>Part II: Onderwijsstrategieën/ methoden en digitale hulpmiddelen</b> .....	29
Samenvatting van deskresearch.....	58
Conclusie .....	67



## Introductie

All-Inclusive School (AIS) is gericht op het versterken van de methodologische en digitale vaardigheden van leraren en opvoeders om de integratie van licht-intellectuele beperkte leerlingen (DSM-5), tussen 12-19 jaar oud, te bevorderen door het creëren van innovatieve en technologische outputs, te gebruiken door leraren / opvoeders om diversiteit te beheren en inclusie van licht-intellectuele beperkte leerlingen in de klas te bevorderen.

De ALL-IN-IDENTIKIT is de eerste intellectuele output van AIS. Het is een onderzoek analyse voor de ontwikkeling van de vaardigheden en werkwijzen die zijn gedefinieerd in het 'Inclusive Teacher Profile' (EASNIE, 2012)<sup>1</sup>, met focus op digitale vaardigheden en innovatieve methoden.

De onderzoek analyse voor de ontwikkeling van de inclusieve Europese Teacher's Identikit wordt gedaan door het in kaart brengen van:

- Vaardigheden, competenties en praktijken op basis van het "Inclusive Teacher Profile" (EASNIE, 2012)
- Specifieke digitale vaardigheden om inclusie te bevorderen
- Lerarenopleidingsprogramma's en met name sleutelprogramma's waarmee leraren zich kunnen aanpassen aan de technologische behoeften van een inclusieve leeromgeving
- Onderwijsstrategieën, pedagogische richtlijnen en innovatieve onderwijsmethoden om inclusie op scholen te bevorderen, met bijzondere aandacht voor coöperatieve benaderingen en technologische ondersteuning voor de inclusie van studenten met milde cognitieve beperkingen

Dit document is een samenvattende versie van het originele document Intellectuele Output 1 (IO). Het originele document bevat een gedetailleerde analyse van de IO, inclusief een gedetailleerde analyse van de twee vragenlijsten die zijn ontwikkeld en gebruikt voor het verzamelen van gegevens: 'Partner Desk Research' en 'Teacher

---

<sup>1</sup> Profile Of Inclusive Teachers (EASNIE, 2012). European Agency for Development in Special Needs Education. [www.european-agency.org](http://www.european-agency.org)



Targeted Research'. Dit document bevat een samenvatting van de bevindingen van het gerichte onderzoek en een samenvatting van de bevindingen van geselecteerde vragen uit het deskresearch. Deze selectie dient het doel van de ALL-IN-IDENTIKIT.

## Pedagogisch kader van het onderzoek

Het pedagogisch kader van ALL INCLUSIVE SCHOOL is gebaseerd op het 'Profile of Inclusive Teachers' (EASNIE, 2012) en op Evidence-Based onderwijsstrategieën, namelijk Coöperatief Groepsonderwijs en Hulptechnologie.

Het "Profile of Inclusive Teachers" identificeert de essentiële vaardigheden, kennis en begrip, attitudes en waarden die nodig zijn voor iedereen die het beroep van leraar wil uitoefenen. Het is ontwikkeld als een gids voor het ontwerp en de implementatie van ITE-programma's (Initial Teacher Education) voor alle leraren. Het gebruik van het profiel in dit project heeft zijn doel bereikt. Het is gebruikt als stimulering voor het identificeren van relevante inhoud, planningsmethoden en het specificeren van gewenste leerresultaten voor ITE en praktiserende leraren, niet als script voor dergelijke programma's en doelgroepen.

Het profiel is ontwikkeld rond dit raamwerk van kernwaarden en competentiegebieden:

- Waardering van diversiteit van de leerling – verschil van de leerling wordt beschouwd als een hulpmiddel en een aanwinst voor het onderwijs.
- **Ondersteuning van alle leerlingen – leraren hebben hoge verwachtingen van de prestaties van alle leerlingen.**
- Werken met de anderen – samenwerking en teamwork zijn essentiële benaderingen voor alle leraren.
- Persoonlijke professionele ontwikkeling – lesgeven is een leeractiviteit en leraren nemen verantwoordelijkheid voor hun leven lang leren.

Voor dit onderzoek en deze intellectuele output in het bijzonder, is de kernwaarde 'Ondersteuning van alle leerlingen' en zijn competentiegebieden onze leidraad bij het verzamelen van gegevens van de directe doelgroep van leraren<sup>2</sup> met een focus op hun

---

<sup>2</sup> Doelgroep van leraren: leraren, opvoeders, onderwijsassistenten en personeel dat werkt met leerlingen met licht-intellectuele beperkingen (DSM-5).



digitale vaardigheden en innovatieve methoden en coöperatieve leerbenaderingen die zij in hun klaslokalen gebruiken met onze indirecte doelgroep van leerlingen<sup>3</sup>..

## Evidence-Based Onderwijsstrategieën

In de meeste landen brengen kinderen meerdere uren door op leerplekken die worden gedefinieerd als scholen en klaslokalen. Tijdens deze belangrijke periode hebben ze contact met hun leeftijdsgenoten, families en opvoeders, evenals met een breed scala aan leermaterialen en worden zij blootgesteld aan verschillende leerstrategieën.

Om deze ervaringen tot effectief leren te laten leiden is het van vitaal belang dat de fysieke en psychologische omgevingen die we creëren veilig, uitdagend en educatief zijn. Het is van cruciaal belang dat zij ervoor zorgen dat alle kinderen daadwerkelijk leren wat van hen wordt verwacht, dat hun opleiding bijdraagt aan het verbeteren van hun kwaliteit van leven, dat zij een evenwicht bereiken tussen onafhankelijkheid en onderlinge afhankelijkheid, en dat zij de kans krijgen een volledig en tevreden stellend leven te leiden als burgers en als leden van hun leefwereld. Tijdens deze reis mogen ze verwachten dat opvoeders, die de best beschikbare, evidence-based onderwijsstrategieën hanteren, hun onderwijs begeleiden<sup>4</sup>.

Deze uitdagingen zijn niet minder belangrijk voor die leerlingen van wie wij om verschillende redenen van mening zijn dat ze speciale onderwijsbehoeften nodig hebben en die aanzienlijke hindernissen ondervinden in hun leren en hun ontwikkeling. De speciale behoeften van deze leerlingen variëren van klein tot groot en weerspiegelen fysiologische of omgevingsfactoren. De twee strategieën die we in ons pedagogisch kader van dit onderzoek zullen definiëren, zijn evidence-based bewezen onderwijsstrategieën die universeel toepasbaar zijn, vooral voor onze doelgroep van leerlingen.

---

<sup>3</sup> Doelgroep van leerlingen: leerlingen met een licht-intellectuele beperking (DSM-5) tussen de leeftijd van 12 en 19 jaar.

<sup>4</sup> Mitchell, D. (2007). *What really works in special and inclusive education: Using evidence-based teaching strategies*. Routledge.



## Coöperatief Groepsonderwijs

Coöperatief groepsonderwijs, ook wel coöperatief leren genoemd, houdt in dat leerlingen in kleine leergroepen samenwerken en elkaar helpen bij het uitvoeren van individuele en groepstaken. Het is een bijzonder effectieve strategie voor het onderwijzen van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, vooral in groepen met gemengde vaardigheden. Deze strategie is kosteneffectief en als je grote klassen hebt, kan het een belangrijke strategie zijn om leerlingen te helpen leren. Coöperatief groepsonderwijs is als het maken van kleine klassen uit grote en het creëren van veel leraren in plaats van één<sup>5</sup>.

Volgens professionals in coöperatief leren heeft deze strategie vier essentiële componenten:

- *Onderlinge afhankelijkheid*: alle groepsleden proberen een groepsdoel te bereiken en elkaars prestatie te helpen;
- *Individuele verantwoordelijkheid*: elk lid van de groep wordt verantwoordelijk gehouden voor zijn of haar eigen leerproces, wat op zijn beurt bijdraagt aan het groepsdoel;
- *Samenwerking*: de leerlingen bespreken, lossen problemen op en werken met elkaar samen;
- *Evaluatie*: leden van de groep beoordelen en evalueren hoe ze hebben samengewerkt en hebben waar nodig wijzigingen aangebracht.<sup>6</sup>

---

<sup>5</sup> Idem.

<sup>6</sup> Johnson, D.W. and Johnson, R.T. (1991). *Learning together and alone (3<sup>rd</sup> edition)*. Englewood Cliffs, NJ: Allyn and Bacon.



## Ondersteunende Technologie

Een ondersteunend technologie (OT)apparaat wordt in de Amerikaanse wetgeving gedefinieerd als 'elk item, apparaat of productsysteem, ongeacht dit commercieel aangekocht is, dat aangepast is aan of gebruikt wordt om de functionele mogelijkheden van kinderen met een beperking te verbeteren.'<sup>7</sup> Ondanks de waargenomen voordelen van OT, zijn er veel belemmeringen voor het gebruik ervan vastgesteld. Deze omvatten: beperkte beschikbaarheid van sommige OT-apparaten, vaak vanwege de kosten; een gebrek aan informatie over dergelijke apparaten; gebrek aan kennis van professionals over OT en een gebrek aan technische ondersteuning om duurzaamheid te waarborgen.<sup>8</sup>

Het gebruik van OT is bij ons maar sinds de jaren 1980 gekend, toen de eerste belangrijke ontwikkelingen van computerondersteunend onderwijs werden gebruikt. Ze worden vaak gepromoot bij scholen en opvoeders als hulpmiddelen om studenten met speciale behoeften te helpen door leerproblemen op te lossen en persoonlijke onafhankelijkheid te bevorderen. Deze technologieën variëren van eenvoudige spellingscontrole tot meer complexe spraakherkenningssystemen en educatieve software.<sup>9</sup> Veel onderzoeksprojecten hebben de effectiviteit van deze ondersteunende technologieën onderzocht. Dit onderzoek zal nagaan wat de leraren als OT gebruiken in de vijf partnerlanden en wat in realiteit werkt. Dit zal de basis vormen voor de ontwikkeling van de rest van de projectoutputs.

---

<sup>7</sup> Individuals with Disabilities Education Act of 1990, 20 USC. 1 401 Definitions, (a) (25).

<sup>8</sup> Alper, S. and Raharinirina, S. (2006). 'Assistive technology for individuals with disabilities: A review and synthesis of the literature'. *Journal of Special Education Technology*, 21(2), 47-64.

<sup>9</sup> Dorit Maor, Jan Currie & Rachel Drewry (2011) The effectiveness of assistive technologies for children with special needs: a review of research-based studies, *European Journal of Special Needs Education*, 26:3, 283-298, DOI: 10.1080/08856257.2011.593821





## Bepaling van de onderzoeksgebieden

Beperking en speciale behoeften is een van de onderzoeksgebieden in deze intellectuele output. De doelgroep van leerlingen die we aanspreken heeft een lichte tot matige cognitieve beperkingen. Om ons onderzoeksgebied duidelijk te kunnen kaderen, verwijzen we graag naar de 'International Classification of Functioning' (ICF). Onze focus ligt op '*mental retardation disorders*' categorie F70-F79.

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) is mentale achterstand een gesteldheid van onvolledige of stopzetting van de ontwikkeling van de geest, die met name wordt gekenmerkt door aantasting van vaardigheden die zich manifesteren tijdens de ontwikkelingsperiode, vaardigheden die bijdragen aan het algemene niveau van intelligentie, d.w.z. cognitieve, taal, motorische en sociale vaardigheden. Vertraging kan optreden met of zonder enige andere mentale of fysieke aandoening. Bovendien worden volgens de WGO conventioneel geschatte niveaus van mentale achterstand bepaald door gestandaardiseerde intelligentietests. Deze kunnen worden aangevuld met schalen die sociale aanpassing in een bepaalde omgeving beoordelen. Deze maatregelen geven bij benadering een indicatie van de mate van mentale achterstand. De diagnose zal ook afhangen van de algehele beoordeling van het intellectueel functioneren door een ervaren diagnosticus.<sup>10</sup>

Het onderzoeksgebied in dit onderzoeksproject en specifiek voor deze intellectuele output zijn milde tot matige mentale achterstand. Volgens de WGO en de International Classification of Functioning (ICF) is de volgende vier punten onderverdeling voor gebruik met de categorieën F70-F79 om de mate van gedragsstoornissen te identificeren:

- .0 - Met de verklaring van geen of minimale gedragsstoornis
- .1 - Aanzienlijke aantasting van gedrag die aandacht of behandeling vereist
- .8 - Overige gedragsstoornissen
- .9 - Zonder vermelding van gedragsstoornissen

---

<sup>10</sup> <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online2004/fr-icd.htm?gf70.htm+>



Onze focusgebieden van onderzoek zijn met leerlingen die lijden aan milde tot matige mentale achterstand (F70 & F71). Andere classificaties in deze categorie (F70-F79<sup>11</sup>) naast de classificatiecategorieën van aandoeningen van psychologische ontwikkeling (F80-F89<sup>12</sup>) en categorieën van gedrags- en emotionele stoornissen die zich meestal manifesteren in de kindertijd en adolescentie (F90-F98<sup>13</sup>) zijn welkom, maar de nadruk ligt op leerlingen met milde en matige achterstand.

F70 Milde mentale achterstand: geschat IQ van 50 tot 69 (bij volwassenen, mentale leeftijd van 9 tot jonger dan 12 jaar). Geeft waarschijnlijk leerproblemen op school. Veel volwassenen kunnen werken en goede sociale relaties onderhouden en bijdragen aan de samenleving. Deze categorie omvat zwakzinnigheid en milde mentale subnormaliteit.

F71 Matige mentale achterstand: geschat IQ-bereik van 35 tot 49 (bij volwassenen, mentale leeftijd van 6 tot jonger dan 9 jaar). Zal waarschijnlijk resulteren in duidelijke ontwikkelingsachterstanden in de kindertijd, maar de meeste kunnen leren een zekere mate van onafhankelijkheid in zelfzorg te ontwikkelen en voldoende communicatie- en academische vaardigheden te verwerven. Volwassenen hebben in verschillende mate ondersteuning nodig om in de gemeenschap te leven en te werken. Dit omvat matige mentale subnormaliteit.

---

<sup>11</sup> More information on this classification:

<http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online2004/fr-icd.htm?gf70.htm>

<sup>12</sup> More information on this classification:

<http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online2004/fr-icd.htm?gf70.htm>

<sup>13</sup> More information on this classification:

<http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online2004/fr-icd.htm?gf70.htm>



## Pedagogiek and Didactiek

In dit onderzoek, en voor deze intellectuele output, is het begrip van deze twee concepten gebaseerd op Europese educatieve literatuur en niet slechts op Engelse of Amerikaanse literatuur. Pedagogie omvat een onderzoek van het curriculum, in zowel brede als smalle vormen, en de onderliggende systematische doelen en doelstellingen van onderwijs. Het is een breed en veelomvattend begrip dat de grenzen van het onderwerp overstijgt, maar algemene theorieën van het onderwijs en leren erkent. Pedagogie omvat didactiek, die de strategieën en gerechtvaardigde aanpak van het onderwijzen en leren van onderwerpen omvat, die van onderwerp tot onderwerp kunnen verschillen, maar noodzakelijkerwijs ook rekening houden met de opeenvolging van ideeën en de mate waarin de opeenvolging intellectueel coherent is.<sup>14</sup>

Didactiek erkent ook theorieën over onderwijzen en leren, maar vanuit het onderwerpspecifieke perspectief. Didactiek omvat zowel de dagelijkse als de actuele besluitvorming van leraren en de manier waarop zij worden geïnformeerd. In deze intellectuele output zullen we de verschillende pedagogieën onderzoeken die leraren in de partnerlanden gebruiken om onze doelgroep leerlingen te onderwijzen. Daarnaast verzamelen, onderzoeken en evalueren we de verschillende didactiek die door de docenten wordt gebruikt bij onze doelgroep van studenten.

---

<sup>14</sup> <https://www.atm.org.uk/write/MediaUploads/Journals/MT204/Non-Member/ATM-MT204-22-22.pdf>



## ICT, Digitale Competentie and Nieuwe Technologie

Volgens het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek<sup>15</sup> (GCO) van de Europese Commissie ‘*science and knowledge service*’ is digitale competentie het vermogen om op de hoogte te blijven van de snelle veranderingen op het gebied van ICT. Het omvat de gerelateerde kennis en vaardigheden die nodig zijn om ICT efficiënt te gebruiken voor het eigen doel, zowel persoonlijk als professioneel. Daarom kan digitale competentie zeer verschillende kennis, vaardigheden en attitudes omvatten, afhankelijk van elke leraar, hun behoeften en hun bereidheid of intrinsieke motivatie om deel te nemen aan de informatiemaatschappij. Digitale competentieontwikkeling maakt deel uit van levenslang leren en is een sleutelcompetentie voor alle leraren, ongeacht ze in het reguliere, inclusieve of speciale onderwijs lesgeven.

Digitale competentie, ICT en nieuwe technologieën zijn een ander onderzoeksgebied in dit onderzoek. Voor deze intellectuele output zullen we informatie verzamelen over hoe leraren ICT gebruiken met hun leerlingen, de doeleinden en hun pedagogisch gebruik. Naast het onderzoeken van hun vermogen om kennis door te geven aan hun leerlingen via nieuwe en verschillende technologieën.

---

<sup>15</sup> <https://ec.europa.eu/jrc/en>



## Tools en doelbepaling van het onderzoek

### DESK RESEARCH

Doelen	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Statistische gegevens en informatie verzamelen over nationaal beleid met betrekking tot inclusief onderwijs</li> <li>- Voor het identificeren en beschrijven van relevante onderzoeken uitgevoerd door universiteiten of andere instellingen (inclusief het 'Inclusive Teacher Profile')</li> <li>- Om de vaardigheden van leraren in inclusieve onderwijsomgevingen te identificeren</li> </ul>
Data verzameling	Eén Google-formulier om de informatie te verzamelen

### Criteria voor gegevensverzameling

Statistieken en beleid in inclusief onderwijs	<p>Werking van de onderwijssystemen in de partnerlanden</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Officiële statistieken / gegevens</li> <li>- Statistieken van nationale ministeries (indien nodig, statistieken van sub nationaal in het geval van federale staten), instellingen en verenigingen.</li> <li>- Wetgeving en beleid, acties op het gebied van speciaal onderwijs.</li> <li>- Integratie en inclusie van inclusief onderwijs in reguliere scholen</li> <li>- Beleid inzake gelijke kansen in het Onderwijs</li> <li>- Speciale leermiddelen verstrekt door het ministerie van onderwijs</li> <li>- Inclusieve wetgeving.</li> </ul>
Relevant onderzoek naar inclusief onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Relevante onderzoeken uitgevoerd door universiteiten of andere instellingen</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Pedagogische benaderingen die in de partnerlanden worden gebruikt</li> <li>- Studiemateriaal inclusief het 'Inclusive Teacher Profile'</li> <li>- Recente literatuur en onderzoek naar inclusief onderwijs</li> </ul>
Professionele profielen in inclusief onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Lerarenopleiding voor inclusief onderwijs in de partnerlanden</li> <li>- Lerarenopleiding</li> <li>- Inhoud van de initiële Lerarenopleiding</li> <li>- Onderwijs / trainingmethoden</li> <li>- Beoordeling en accreditatie</li> <li>- Tekorten en behoeften in gemengde klassen (technische vaardigheden, digitale vaardigheden, soft skills)</li> </ul>

**GERICHT ONDERZOEK**

Doelen	<p>Om de praktijken in kaart te brengen met betrekking tot de vaardigheden geïdentificeerd door het 'Inclusive Teacher Profile', aanvullende vaardigheden, specifieke digitale vaardigheden die nuttig kunnen zijn voor de samenstelling van hooggekwalificeerde trainingscursussen voor aspirant-leraren / opvoeders en voor degenen die hun professionele training willen voltooien met het oog op een leven lang leren, met een sterke nadruk op het identificeren en in kaart brengen van digitale en coöperatieve competenties van de inclusieve leraar.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. In kaart brengen van vaardigheden, competenties en praktijken op basis van de 'Inclusive Teacher Profile' (EASNIE, 2012).</li> <li>2. In kaart brengen van specifieke digitale vaardigheden om inclusie te bevorderen.</li> </ol>
--------	---



	<p>3. In kaart brengen van lerarenopleidingen en in het bijzonder fundamentele lessen om hen in staat te stellen zich aan te passen aan de technologische behoeften van een inclusieve leeromgeving.</p> <p>4. In kaart brengen van onderwijsstrategieën, pedagogische richtlijnen en innovatieve onderwijsmethoden om inclusie op scholen te bevorderen, met bijzondere aandacht voor coöperatieve benaderingen en technologische ondersteuning voor de inclusie van studenten met een handicap.</p>
Methodologie	Kwalitatieve en kwantitatieve gegevens worden verzameld uit de voorbeelddoelgroep van leraren in de vijf partnerlanden.
Voorbeeld	Veertig leraren / opvoeders per partnerland (IT, BE, DE, ES, RO). Tweehonderd leraren in totaal.
Data verzameling	Eén Google-formulier om de informatie te verzamelen

***In kaart brengen van vaardigheden, competenties en praktijken op basis van de 'Inclusive Teacher Profile', specifieke digitale vaardigheden om inclusie te promoten, trainingsprogramma's en onderwijsstrategieën te bevorderen (EASNIE, 2012).***

*Het "Profile of Inclusive Teachers" (EASNIE2012) meer in het bijzonder de competenties met betrekking tot de attitudes, kennis en vaardigheden voor het ondersteunen van alle leerlingen in inclusief onderwijs, zal worden geraadpleegd bij het voorbereiden van de dataverzamelingstool (s).*

*<https://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf>*



## Kernwaarde: ondersteuning van alle leerlingen

*Leraren hebben hoge verwachtingen van de prestaties van alle leerlingen.*

Competentiegebied 1:

### ***Bevordering van het academische, sociale en emotionele leren van alle leerlingen***

#### Attitudes en overtuigingen die deze competentie ondersteunen

Indicatoren<sup>16</sup>:

- Leren is vooral een sociale activiteit;
- Academisch, praktisch, sociaal en emotioneel leren zijn even belangrijk voor alle leerlingen;
- De verwachtingen van leraren zijn een belangrijke bepalende factor voor het succes van studenten en daarom zijn hoge verwachtingen voor alle leerlingen cruciaal;
- Alle leerlingen moeten actieve besluitvormers zijn in hun leerproces en bij alle beoordelingsprocessen waarbij ze betrokken zijn;
- Ouders en gezinnen zijn een essentiële bron voor het leren van een leerling;
- Het ontwikkelen van autonomie en zelfbeschikking bij alle leerlingen is essentieel;
- Het leervermogen en potentieel van elke leerling moet worden ontdekt en gestimuleerd.

#### Essentiële kennis die ten grondslag ligt aan dit competentiegebied

Indicatoren:

- Inzicht in de waarde van samenwerking met ouders en gezinnen;
- Typische en atypische ontwikkelingspatronen en -routes voor kinderen, met name met betrekking tot de ontwikkeling van sociale vaardigheden en communicatievaardigheden;

---

<sup>16</sup> Indicators: are observable and measurable entity that serves to define a concept in a practical way.





- Verschillende leermodellen en benaderingen van leerlingen.

Cruciale vaardigheden die binnen dit competentiegebied moeten worden ontwikkeld

Indicatoren:

- Een effectieve verbale en non-verbale communicator zijn die kan reageren op de uiteenlopende communicatiebehoeften van leerlingen, ouders en andere professionals;
- Ondersteuning van de ontwikkeling van communicatievaardigheden en -mogelijkheden van leerlingen;
- Beoordeling en vervolgens ontwikkelen van 'leren om vaardigheden te leren' bij leerlingen;
- Ontwikkeling van onafhankelijke en autonome leerlingen;
- Faciliteren van coöperatieve leerbenaderingen; het implementeren van benaderingen van positief gedragsbeheer die de sociale ontwikkeling en interacties van de student ondersteunen;
- Faciliteren van leersituaties waarin leerlingen 'risico's kunnen nemen' en zelfs falen in een veilige omgeving;
- Beoordeling gebruiken voor leerbenaderingen die rekening houden met zowel sociaal en emotioneel als academisch leren.

Competentiegebied 2:

***Effectieve onderwijsbenaderingen in heterogene klassen***

Attitudes en overtuigingen die deze competentie ondersteunen

Indicatoren:

- Effectieve leraren zijn leraren van alle leerlingen;
- Leraren nemen verantwoordelijkheid voor het vergemakkelijken van het leren van alle leerlingen in een klas;
- De vaardigheden van leerlingen zijn niet vast, alle leerlingen hebben het vermogen om te leren en zich te ontwikkelen;



- Leren is een proces en het doel voor alle leerlingen is de ontwikkeling van 'leren leren' vaardigheden, niet alleen inhoud / onderwerp kennis;
- Het leerproces is in wezen hetzelfde voor alle leerlingen - er zijn zeer weinig 'speciale technieken';
- In sommige gevallen vereisen specifieke leerproblemen antwoorden op basis van aanpassingen aan het curriculum en de onderwijsbenaderingen.

### Essentiële kennis die ten grondslag ligt aan dit competentiegebied

#### Indicatoren:

- Theoretische kennis over de manier waarop leerlingen leren en onderwijsmodellen die het leerproces ondersteunen;
- Positief gedrag en klassikale managementbenaderingen;
- Beheer van de fysieke en sociale omgeving van de klas om het leren te ondersteunen;
- Manieren om verschillende leerbelemmeringen te identificeren en vervolgens aan te pakken en de implicaties hiervan voor onderwijsbenaderingen;
- De ontwikkeling van basisvaardigheden - met name sleutelcompetenties - samen met bijbehorende onderwijs- en beoordelingsbenaderingen;
- Beoordeling voor leermethoden gericht op het identificeren van de sterke punten van een leerling;
- Differentiatie van curriculuminhoud, leerproces en leer materiaal om leerlingen te betrekken en aan verschillende behoeften te voldoen;
- Gepersonaliseerde leerbenaderingen voor alle leerlingen die leerlingen ondersteunen bij het ontwikkelen van autonomie in hun leren;
- De ontwikkeling, implementatie en effectieve evaluatie van individuele onderwijsplannen (IEP) of vergelijkbare geïndividualiseerde leerprogramma's, indien van toepassing.



Cruciale vaardigheden die binnen dit competentiegebied moeten worden ontwikkeld

Indicatoren:

- Employing classroom leadership skills that involve systematic approaches to positive classroom management;
- Gebruikmaken van leiderschapsvaardigheden in de klas die een systematische aanpak van positief klasmanagement met zich meebrengen;
- Werken met individuele leerlingen en met heterogene groepen;
- Het curriculum gebruiken als een hulpmiddel voor opname dat toegang tot leren ondersteunt;
- Aanpak van diversiteitsproblemen in leerplanontwikkelingsprocessen;
- Differentiërende methoden, inhoud en leerresultaten;
- Werken met leerlingen en hun families om het leren en het stellen van doelen te personaliseren;
- Faciliteren van coöperatief leren waarbij leerlingen elkaar op verschillende manieren helpen - inclusief peer tutoring - binnen flexibele leerling groepen.



## AIS Vragenlijst voor leraren

- Om de kernwaarde te beoordelen 'Ondersteuning van alle leerlingen' (*Supporting All Learners*) met zijn twee competentiegebieden en hun indicatoren.
- Om onderwijsstrategieën, onderwijsmethoden en specifieke digitale hulpmiddelen te verzamelen die de inclusie van leerlingen met milde intellectuele stoornissen ondersteunen.

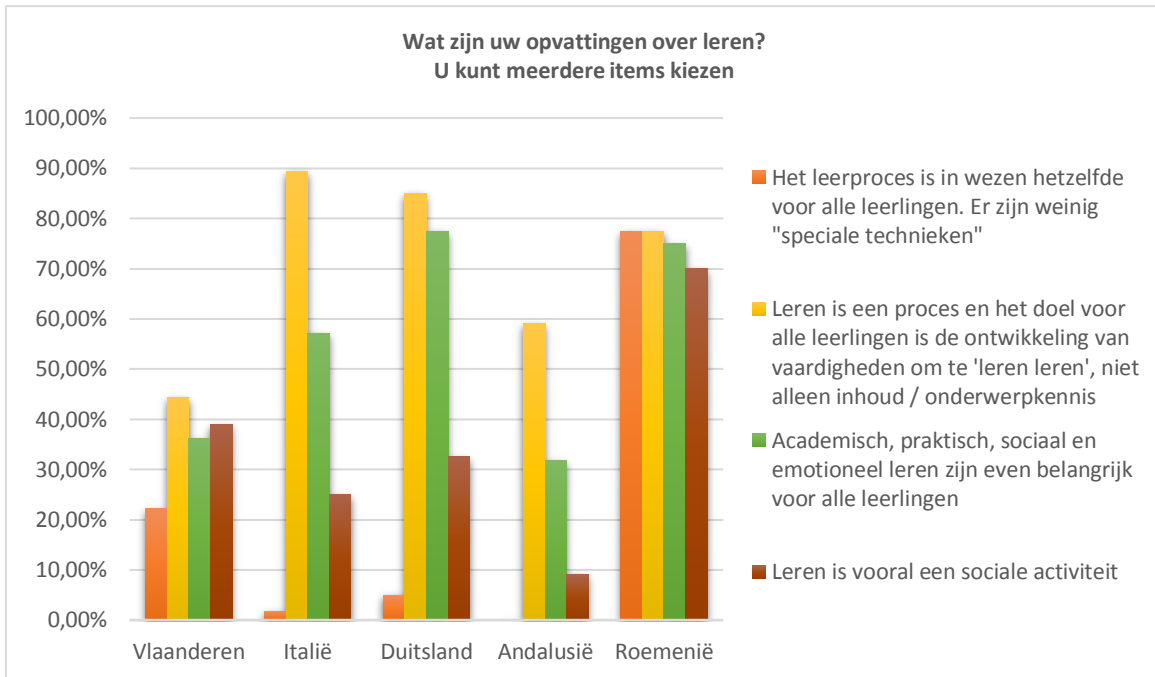
De vragenlijst bestond uit 30 vragen. Meerkeuzevragen, Likert-schaal en open vragen. De vragen zijn geformuleerd voor bijna alle bovengenoemde indicatoren onder de twee competentiegebieden van de kernwaarde 'Ondersteuning van alle leerlingen' uit het "Inclusieve lerarenprofiel (EASNIE, 2012)".

## Samenvatting van de bevindingen van de lerarenvragenlijst

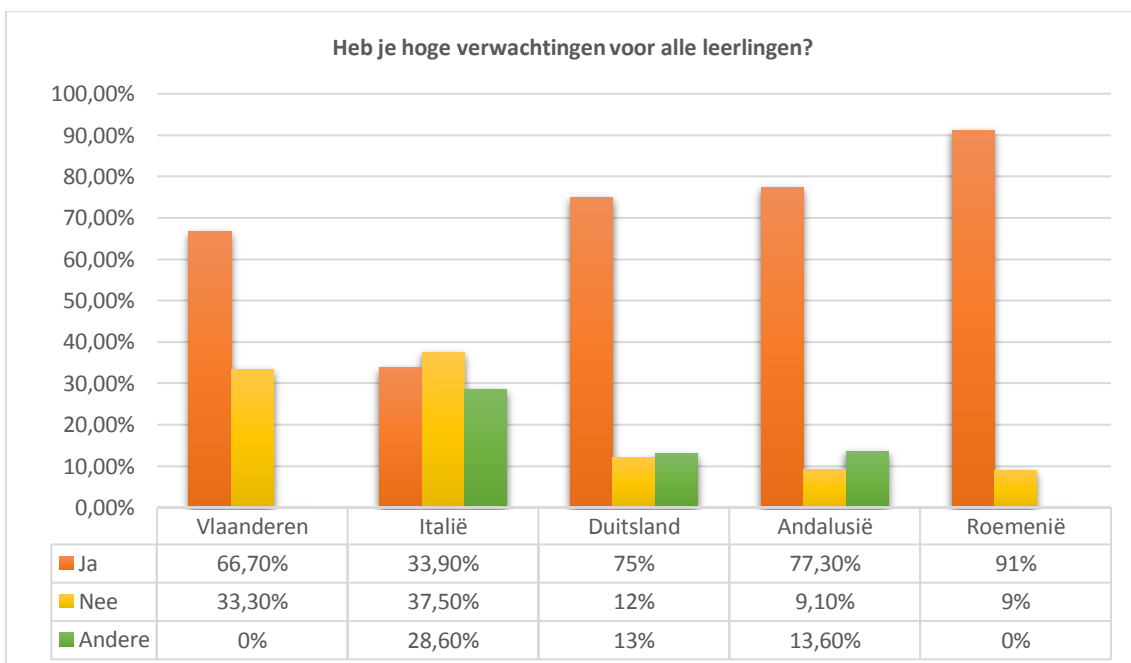
De bevindingen van deze vragenlijst zijn onderverdeeld in twee delen. Het eerste deel beschrijft de attitudes, kennis en vaardigheden voor het ondersteunen van alle leerlingen in inclusief onderwijs. Het tweede deel is een verzameling van de -strategieën en onderwijsmethoden, digitale hulpmiddelen en technologieën die de leraren gebruiken om de integratie van onze doelgroep leerlingen te ondersteunen.

### Deel I: Attitudes, kennis en vaardigheden

- De meerderheid van de leraren in de vijf partnerlanden is van mening dat leren een proces is en het doel voor alle leerlingen is de ontwikkeling van vaardigheden om te 'leren leren', niet alleen inhoud / onderwerpskennis. Bovendien denkt de meerderheid dat academisch, praktisch, sociaal en emotioneel leren voor alle leerlingen even belangrijk zijn. Interessant om te vinden is dat alle partnerlanden niet geloven dat het leerproces in wezen hetzelfde is voor alle leerlingen en dat er heel weinig "speciale technieken" zijn, behalve voor Roemenië.



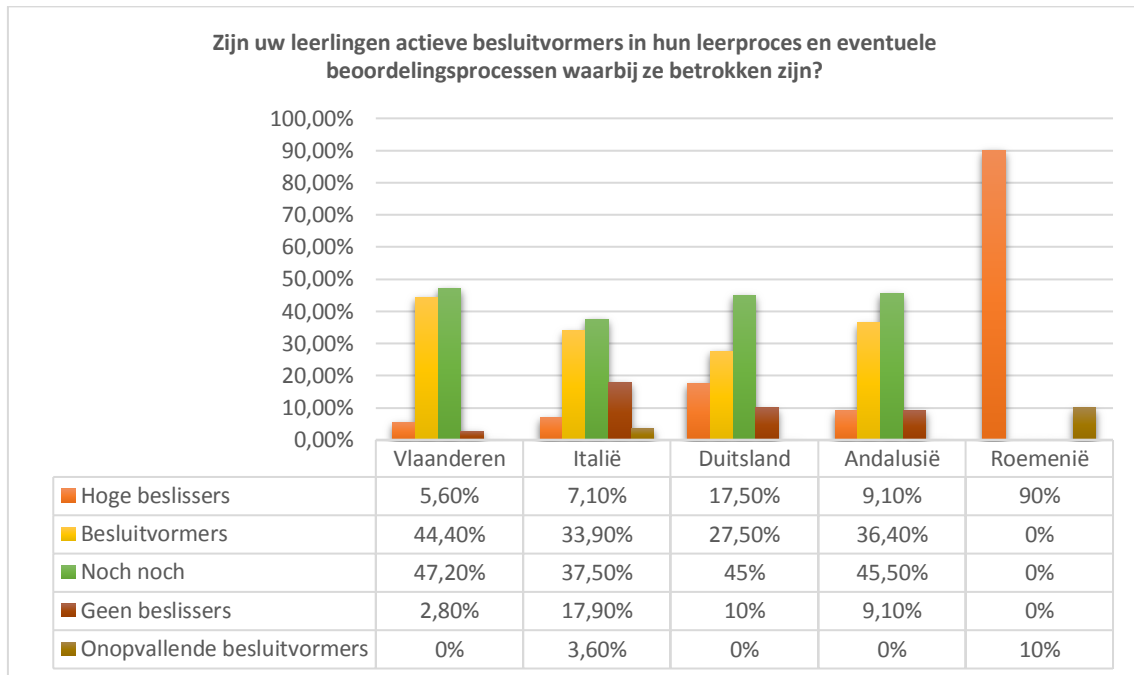
- Volgens de gegevens van de leraren. Het lijkt erop dat de meeste leraren uit de vijf partnerlanden hoge verwachtingen hebben van hun leerlingen. De leraren uit Roemenië geven het hoogste percentage weer, gevolgd door Andalusië en Duitsland.



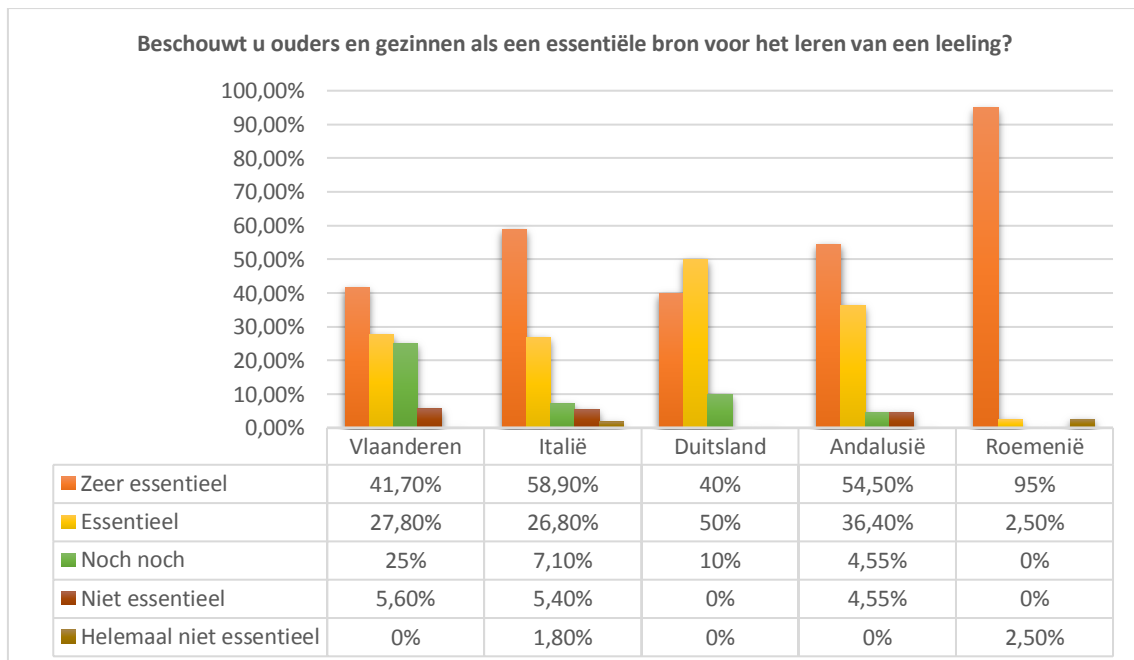
- De meerderheid van de leraren gelooft dat hun leerlingen noch hoge, noch onopvallende beslissers zijn. Ze geloven dat ze beslissingen kunnen nemen, maar



het is niet hun sterkste troef. Voor Roemenië daarentegen is de meerderheid van de leraren van mening dat hun leerlingen hoge besluitvormers zijn.



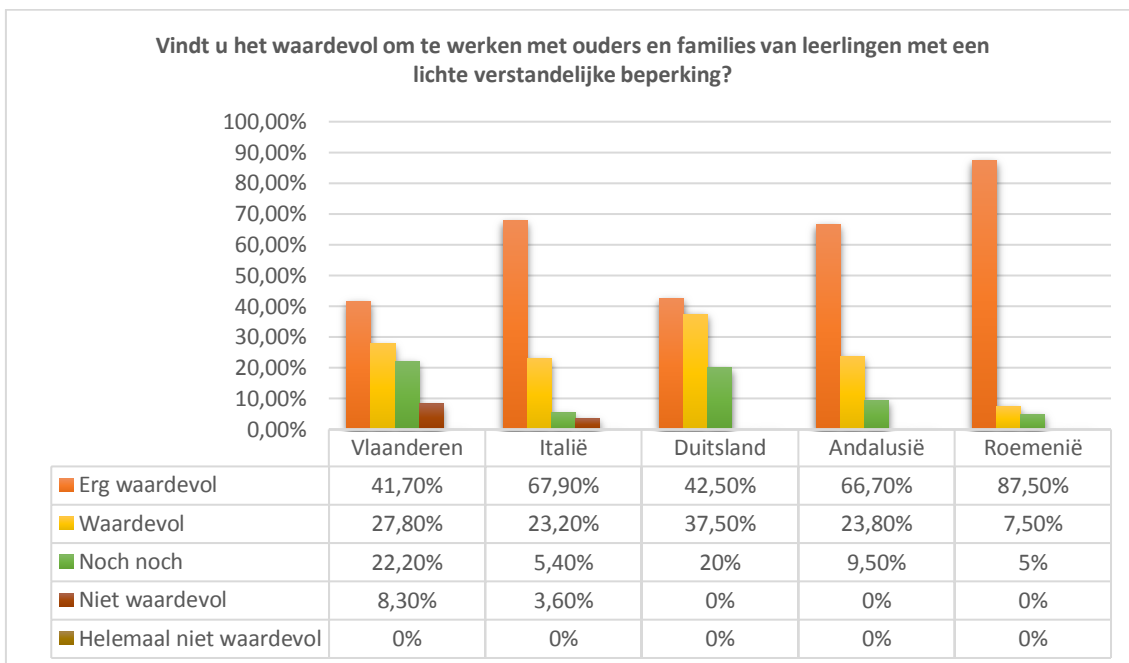
- Leraren in de vijf partnerlanden beschouwen gezinnen als zeer essentieel en essentieel voor het leren van de leerling. Een minderheid van leerkrachten in twee partnerlanden, namelijk Italië en Roemenië, is van mening dat de families helemaal niet essentieel zijn.



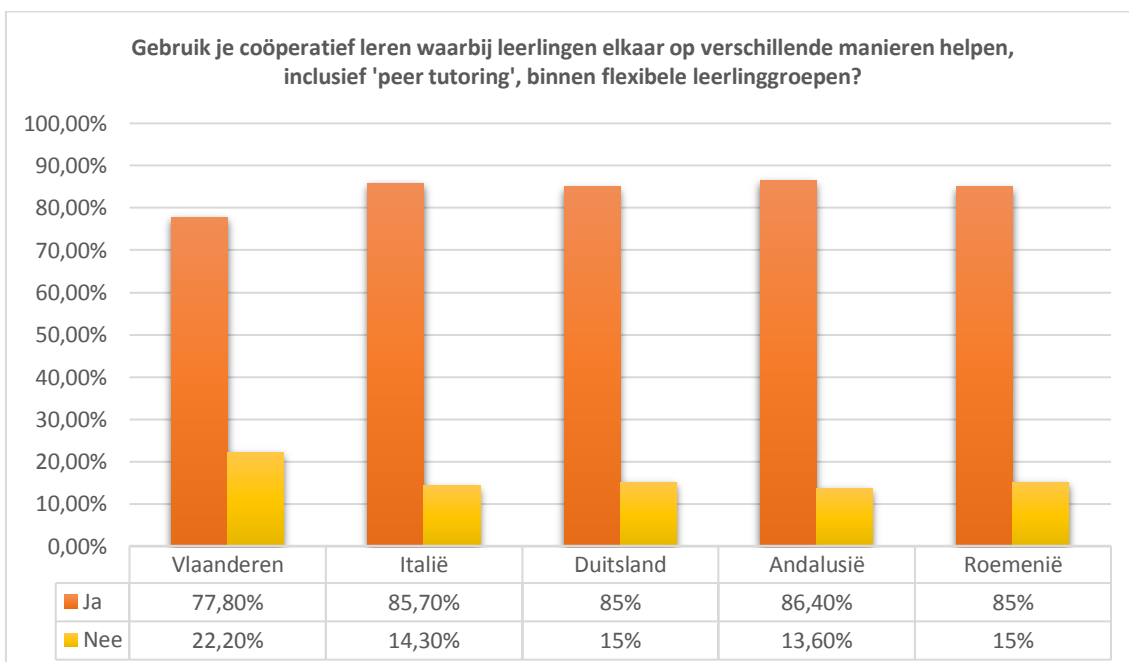
- De meerderheid van de leraren in de vijf partnerlanden vindt het belangrijk om samen te werken met ouders en families van leerlingen met een lichte



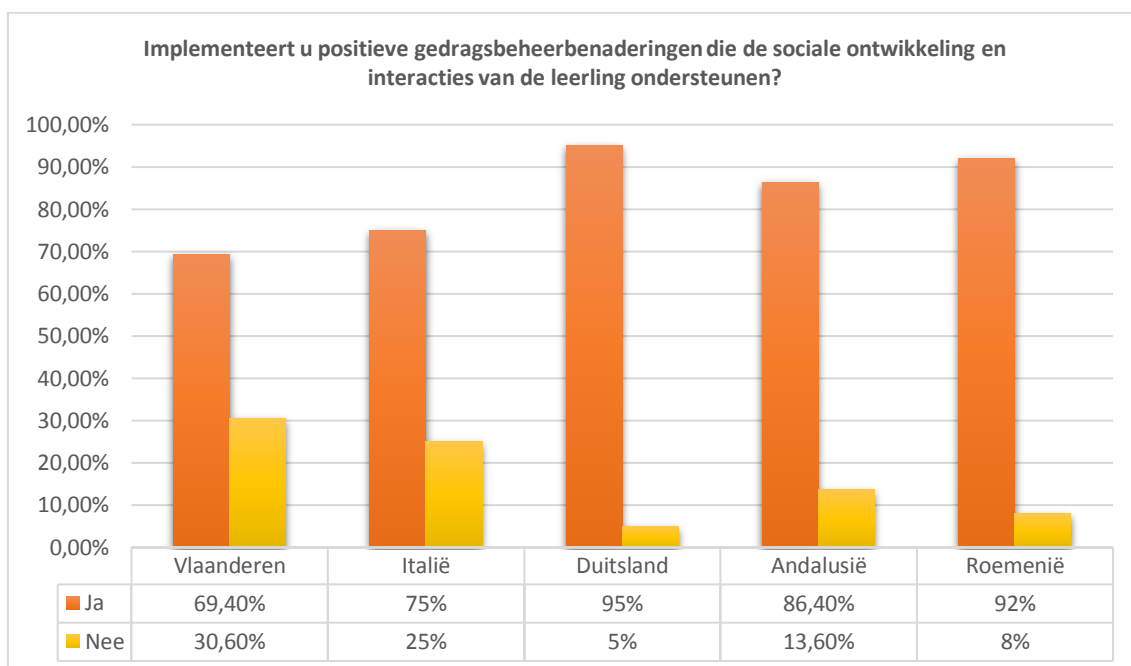
verstandelijke beperking. Een minderheid van leraren in Vlaanderen en Italië legt hier niet veel nadruk op.



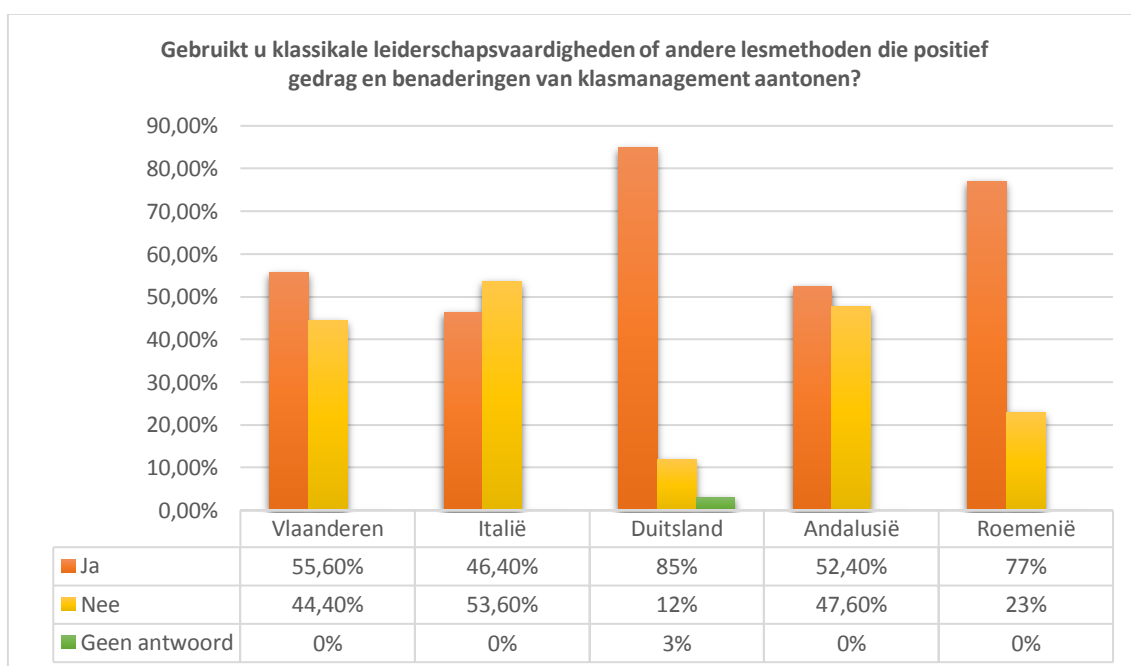
- De meeste leraren uit de vijf partnerlanden die aan deze vragenlijst hebben deelgenomen, gebruiken coöperatieve leerbenaderingen met hun leerlingen binnen flexibele leergroepen.



- Het merendeel van de leraren in de vijf partnerlanden implementeert positieve benaderingen van gedragsbeheer met hun leerlingen.



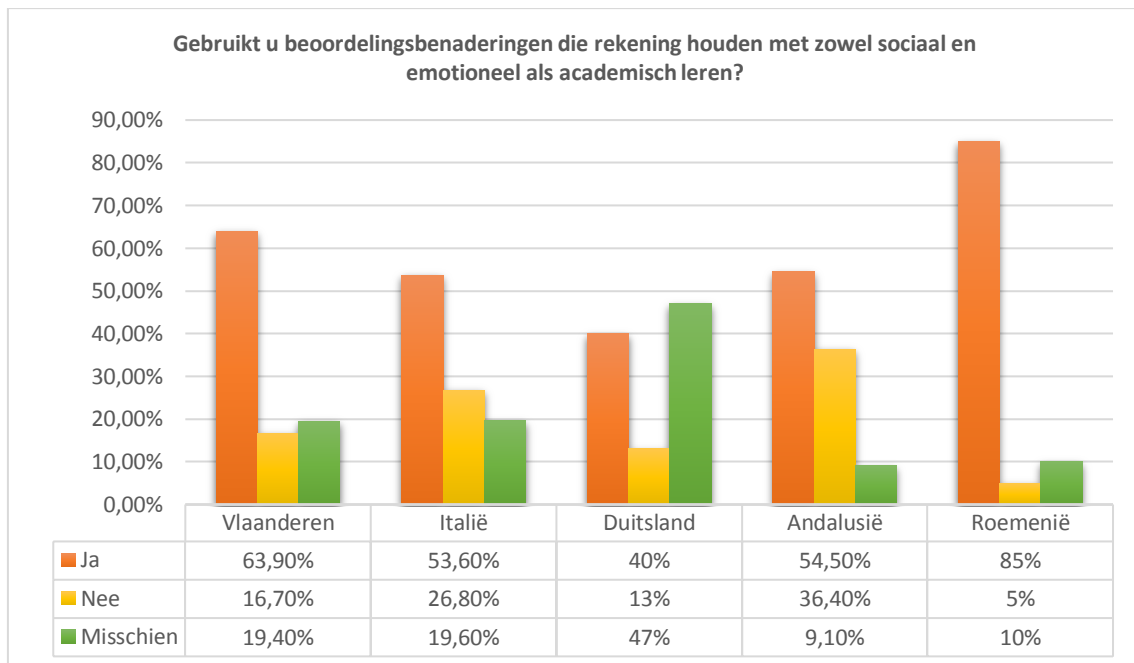
- De meeste leraren uit de vijf partnerlanden gebruiken leiderschapsvaardigheden in de klas- en lesmethoden die positief gedrag en klasmanagement tonen. De percentages in sommige landen variëren enorm. Het percentage leraren in Duitsland dat dit gebruikt, is bijvoorbeeld iets minder dan het dubbele dan in Italië. We merken dat de leraren in Roemenië en Duitsland dergelijke benaderingen meer gebruiken dan de andere leraren uit de resterende partnerlanden.



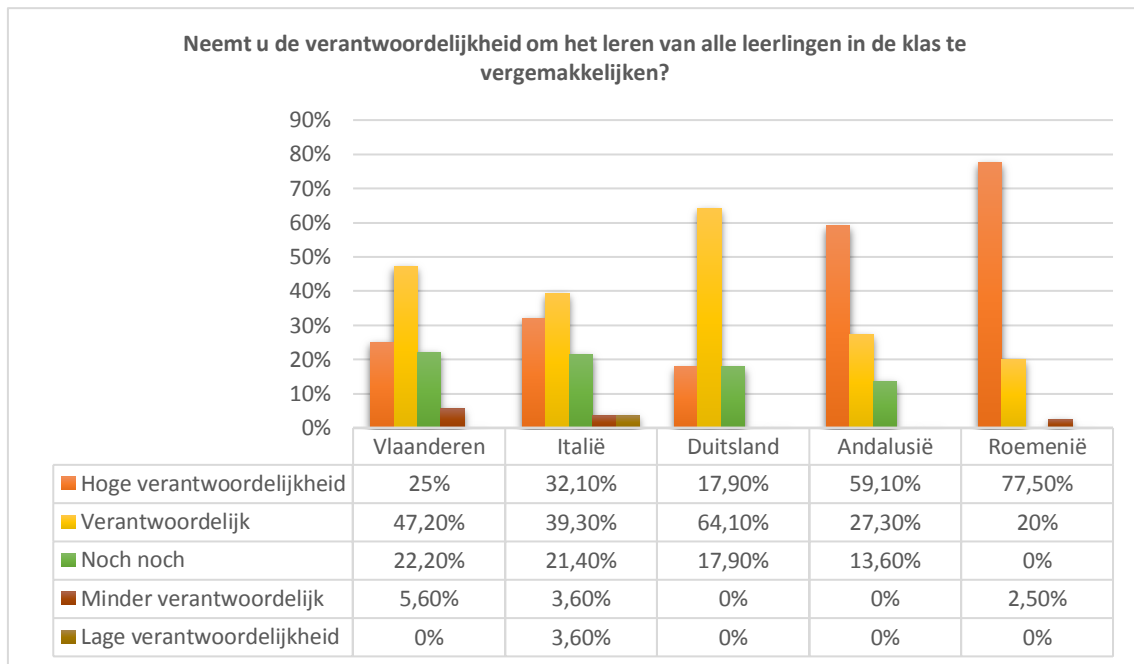




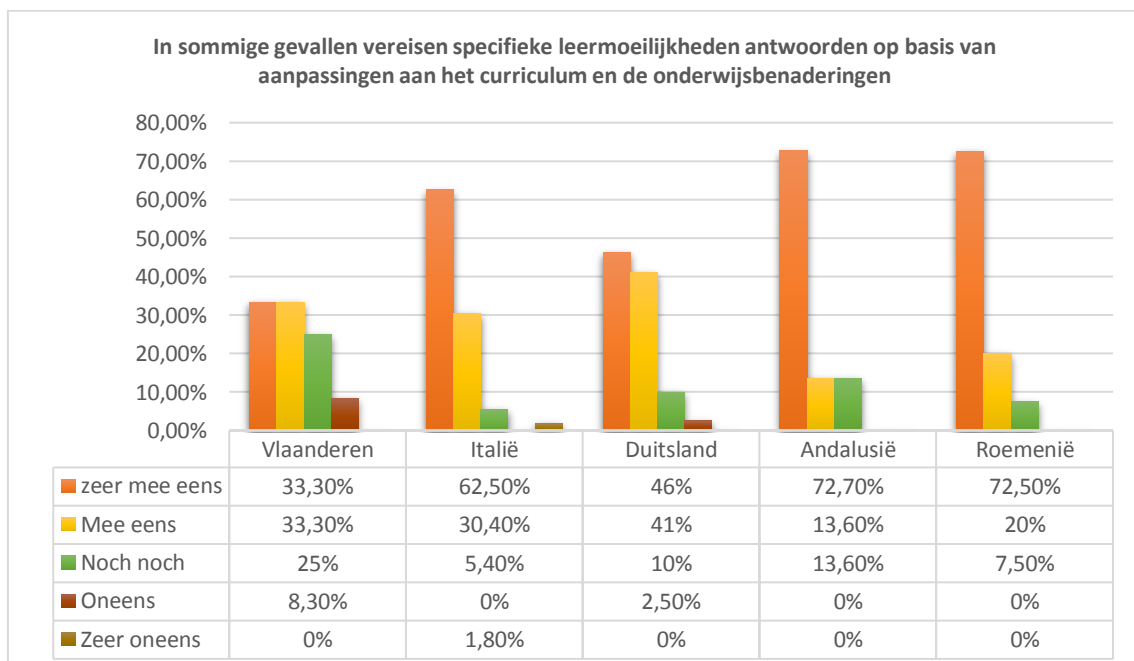
- De meeste leraren gebruiken beoordelingsmethoden die rekening houden met zowel sociaal en emotioneel als academisch leren. In het geval van Duitsland gebruikt minder dan de helft van de leraren dergelijke benaderingen en bijna de helft weet niet zeker of ze dergelijke benaderingen gebruiken. Voor Vlaanderen, Italië en Andalusië is het percentage leraren dat dergelijke benaderingen gebruikt vergelijkbaar. In het geval van Roemenië hebben de leraren het hoogste percentage van dergelijke benaderingen.



- De meeste leraren in de vijf partnerlanden nemen verantwoordelijkheid en een hoge verantwoordelijkheid voor het vergemakkelijken van het leren van leerlingen in de klas. Interessant in de bevindingen is dat Roemenië het hoogste percentage (77,5%) leraren heeft met een hoge verantwoordelijkheid en Italië het hoogste percentage (3,6%) leraren heeft die een lage verantwoordelijkheid nemen om het leren aan alle leerlingen in de klas te vergemakkelijken.



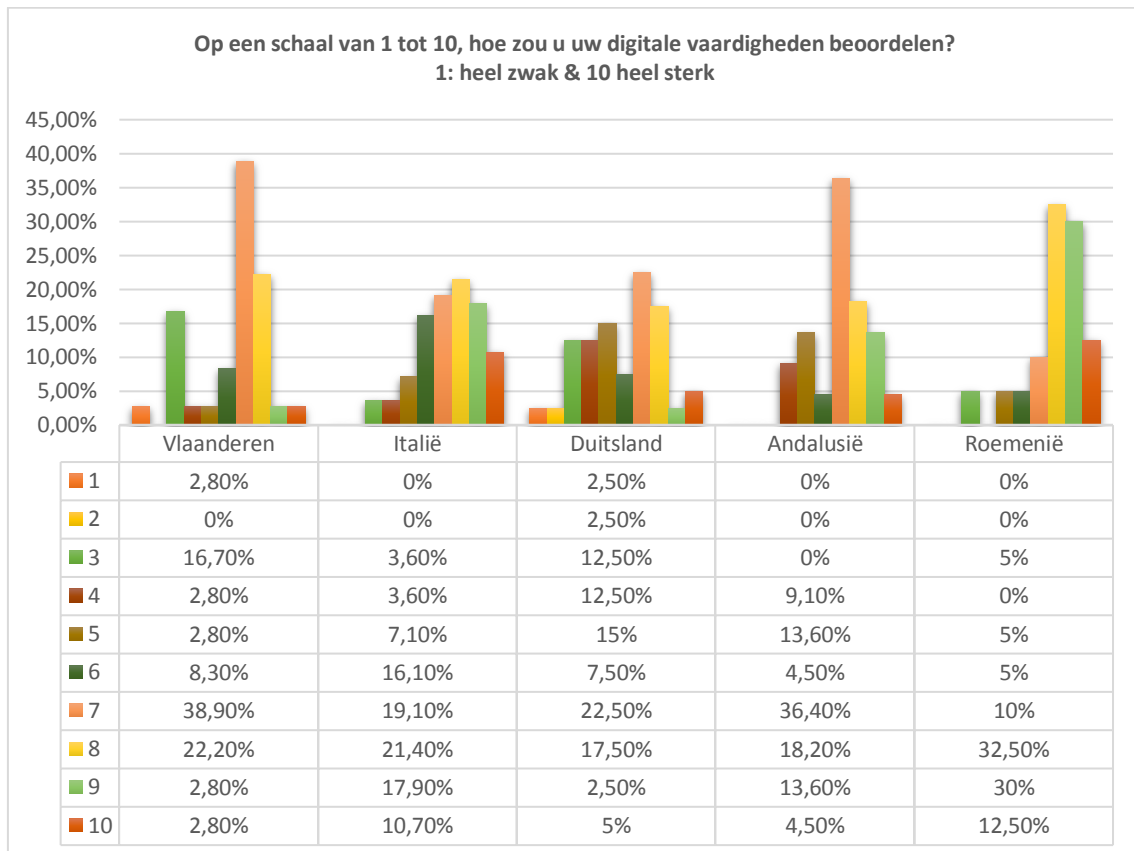
- De meeste leraren in de vijf partnerlanden zijn het er zeer mee eens of zijn het erover eens dat in bepaalde gevallen specifieke leerproblemen antwoorden vereisen op basis van aanpassingen aan het curriculum en de onderwijsbenaderingen. Roemenië en Spanje hebben het hoogste percentage leraren dat het wel eens is en Italië is het enige land met 1,8% van de leraren die het hier niet mee eens zijn.



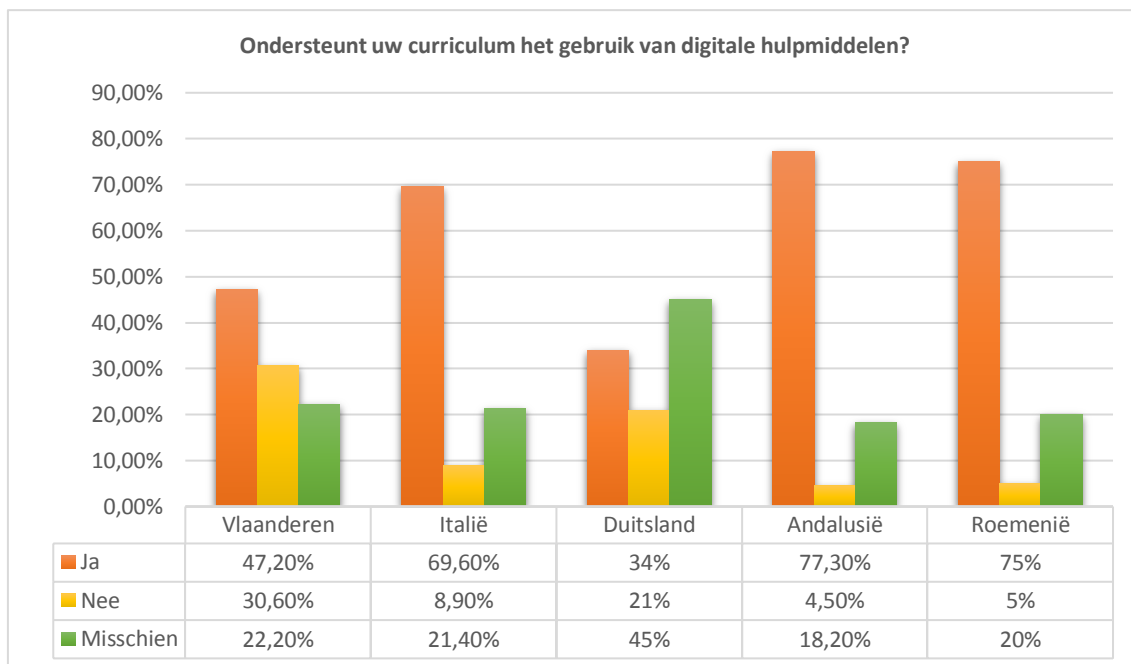
- We merken dat de leraren die hebben deelgenomen aan deze vragenlijst in de vijf partnerlanden over digitale vaardigheden beschikken die enigszins positief



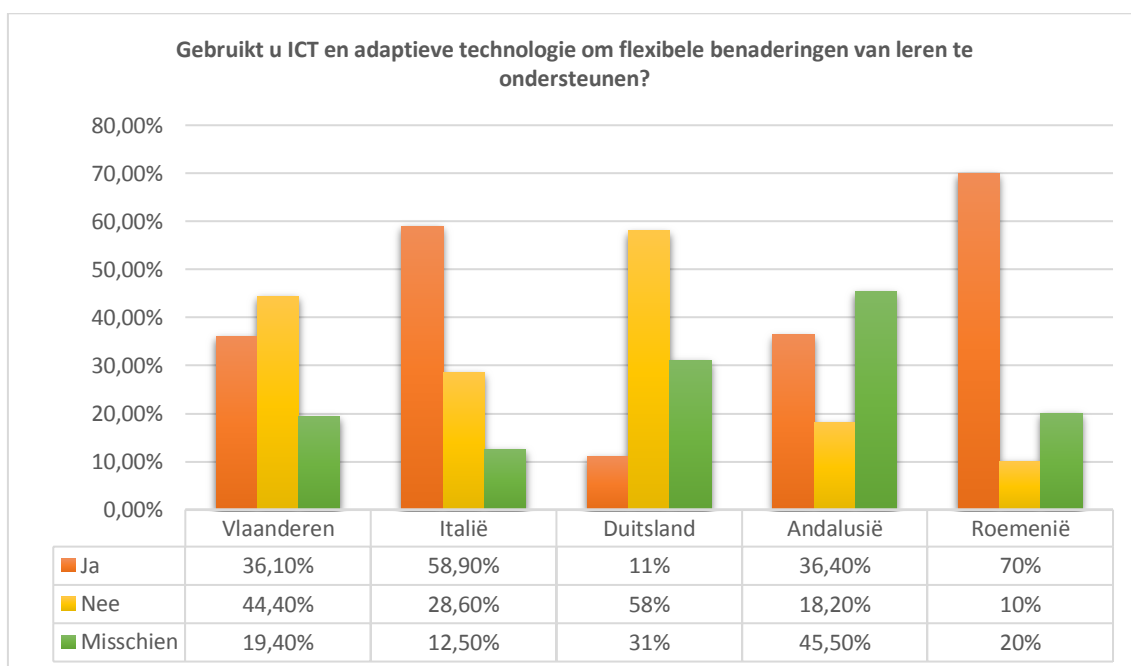
zijn. Een minderheid van leraren in Vlaanderen en Duitsland lijkt zeer zwakke digitale vaardigheden te hebben.



- In de vijf partnerlanden bleek het curriculum het gebruik van digitale hulpmiddelen op scholen te ondersteunen. Met leraren uit Andalusië en Roemenië met de hoogste percentages, gevolgd door Italië. Vlaanderen heeft het hoogste percentage leraren dat het curriculum niet als ondersteunend beschouwt, 30,6% van de leraren in Vlaanderen gelooft dat het curriculum het gebruik van digitale hulpmiddelen niet ondersteunt. Daarnaast heeft Duitsland het hoogste percentage leraren (45%) die niet zeker weten of het curriculum in hun land het gebruik van digitale hulpmiddelen ondersteunt.



- In de vijf partnerlanden gebruiken leraren uit Roemenië en Italië de meeste ICT- en adaptieve technologie om een flexibele leerbenadering te ondersteunen. Leraren uit Duitsland gebruiken dit het minst met 58%. Leraren uit Andalusië weten niet of ze deze technologie gebruiken of niet om het leren te ondersteunen. Leraren in Vlaanderen hebben het hoogste percentage van 44,40% dat ze deze technologie niet gebruiken om een flexibele leerbenadering te ondersteunen.





## Part II: Onderwijsstrategieën/ methoden en digitale hulpmiddelen

Bijna alle leraren uit de vijf partnerlanden beoordelen hun leerlingen vóór, tijdens en na de lessen om waar nodig ondersteuning te bieden, afhankelijk van hun verschillende leerstijlen. De antwoorden van de leraren die wel beoordelen en helpen bij de ontwikkeling van de 'learning-to-learn' vaardigheden van hun leerlingen kunnen worden gecategoriseerd onder verschillende domeinen. Deze worden samengevat in onderstaande tabel.

Sommige partners deelden een of meer beoordelingsmethoden of 'learning-to-learn' vaardigheden.

Enkele interessante bevindingen:

- 'Individueel werken' werd vermeld door alle partners behalve Roemenië.
- 'Ondersteuning bieden' werd vermeld door alle partners behalve Andalusië.
- 'Feedback geven' werd door alle partners vermeld, behalve Andalusië en Roemenië.
- 'Zelfevaluatie' werd door alle partners vermeld, behalve Duitsland en Roemenië.
- 'Tips geven' werd door alle partners vermeld, behalve Italië en Roemenië.
- 'Tools aanbieden' werd door alle partners vermeld, behalve Vlaanderen en Roemenië.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Self-articulatie	✓				
Voorbeelden geven	✓				
Onafhankelijk werk	✓	✓	✓	✓	
Zelfevaluatie	✓	✓		✓	
Steun bieden	✓	✓	✓		✓
Feedback geven	✓	✓	✓		
Tips geven	✓		✓	✓	
Tijd geven	✓				
Gestructureerde taken		✓	✓		
Groepsonderwijs/groepswork		✓	✓		
Metawaarneming		✓			✓
Beoordelingsrubrieken		✓			
Spellen		✓			✓
Redeneren/ontwikkelen		✓			
Projectmatig leren		✓	✓		✓



Verstrekken van hulpmiddelen		✓	✓	✓	
Individuele evaluatie			✓	✓	
Uitdagingen voorstellen				✓	
Reflectie			✓		
Procesevaluatie			✓		
Waarnemingen				✓	
Rubrieken				✓	
Verschillende leerstijlen					✓

- Het bleek dat de meeste leraren in de vijf partnerlanden werken aan de ontwikkeling van de autonomie en zelfbeschikking van hun leerlingen. Hieronder vind je een overzicht van hoe de leraren dit per land doen. Naast de digitale tools die ze gebruiken om dit te helpen.

### Vlaanderen

- **Evaluatie en zelfevaluatie / zelfbeoordeling**
- **Groepsfeedback**
- **Vorbereidende taken**
- **Langetermijnplanningstaken**
- **Actieve werkvormen**
- **Motiveren van leerlingen om de leiding te hebben over hun eigen leren**
- **Ondersteuning en begeleiding bieden**
- **Onafhankelijke verwerking van de leermaterialen**
- **Universeel ontwerp om te leren**
- **Daag de leerlingen uit**
- **Leg verbanden tussen leerstof met het echte leven**
- **Zelf-ervaring**
- **Verschillende oplossingsstrategieën**
- **Vertrek vanuit de leefomgeving en interesses van de leerlingen**
- **Klassikale gesprekken in groep en of in paren**

### Digitale hulpmiddelen

- **Smartschool (digitaal schoolplatform Vlaanderen)**
- **Online oefeningen**
- **Digitale portfolio**



- **Computer / tablet / calculator**
- **Beeldmateriaal**
- **Muziek**

### Italië

- **Motiveren van leerlingen om de leiding te hebben over hun eigen leren**
- **Leg verbanden tussen leerstof met het echte leven**
- **Onafhankelijke verwerking van de leermaterialen**
- **Vertrek vanuit de leefomgeving en interesses van de leerlingen**
- **Daag de leerlingen uit**
- **Groepswork**
- **Gepersonaliseerd onderwijs**
- **Ondersteuning en begeleiding bieden**
- **Actieve werkvormen**
- **Langetermijnplanningstaken**
- **Feedback geven**

### Digitale hulpmiddelen

- **Tablets**
- **Spraakrecorders**
- **Digitaal whiteboard**
- **PC**
- **Toepassingen (Reverso, Kahoot, WhatsApp)**
- **Interactieve multimedia**
- **Spraak gestuurd typen**
- **Foto's maken**
- **Microsoft-Office**
- **Super Map**
- **Stemsynthesizer**
- **Vertaler spraak naar videoscripture**
- **Uitgebreid toetsenbord**
- **Programma's lezen en schrijven**



- **You Tube**
- **Compenserende hulpmiddelen**
- **E-book**
- **Online platforms**
- **Virtuele leeromgevingen (ELO)**
- **Drive e-Classroom**

### **Duitsland**

- **Zelfreflectie**
- **Individueel werk**
- **Verantwoordelijkheidscommissie**
- **Planning / leerplannen**
- **Gedifferentieerde oefeningen**
- **Gratis onderwerpkeuze / gratis taken**
- **Feedback-systeem**
- **Learning by teaching**
- **Democratisch leren**
- **Individueel leermateriaal**

### **Digitale hulpmiddelen**

- **Toepassingen**
- **Wereldwijde websites**
- **Leerplatforms**
- **Softwares**
- **Laptops - pc**
- **Smart TV**
- **E-portfolio**
- **Moodle-cursussen**
- **Programma's**





### Andalusië

- **Collaboratief samenwerkingsprojectwerk**
- **Verstrekken van autonomie en beslissingsbevoegdheden**
- **Werken in groepen**
- **Empowerment en stimuleren van belangstelling**
- **Het geven van duidelijke instructies**
- **Zekerheid bieden**
- **Complimenteren**
- **Tijdgeven om te leren**

### Digitale hulpmiddelen

- **Leerplatforms**
- **Digitale technieken**
- **Kahoot**
- **YouTube**
- **Gespecialiseerde programma's**
- **Computers**
- **Digitale schermen**

### Roemenië

- **Kansen voor succes creëren**
- **Herkennen van vaardigheden**
- **Passende taken**
- **Vaststelling van verschillende methoden**
- **Aanmoediging van communicatieve vaardigheden**
- **Training van probleemoplossende vaardigheden**
- **Stimuleren van houding tegenover leerlingen en bevorderen van empathie**
- **Het bevorderen van tolerantie en niet-discriminerend gedrag**

### Digitale hulpmiddelen



- **Boards**
- **Interactieve schermen**
- **Videoprojectoren**

- Wat betreft de digitale hulpmiddelen die de leraren gebruiken om de autonomie en zelfbeschikking van de leerlingen te ontwikkelen, zijn er verschillen tussen de partnerlanden. Sommige kunnen worden ondergebracht in één groep. Om een transparant beeld van de antwoorden te geven, zijn de tools vermeld zoals ze door de leraren zijn genoemd en niet in categorieën ondergebracht. We kunnen concluderen dat computers en online platforms op grote schaal worden gebruikt in de meeste partnerlanden. De verschillen tussen de landen in de lijst hebben te maken met het financieringsniveau van de scholen.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Romenië
Digitaal schoolplatform	✓				
Online oefeningen	✓				
Digitaal portfolio	✓		✓		
Computer	✓	✓	✓	✓	
Tablet	✓	✓			
Rekenmachine	✓				
Visuele materialen	✓	✓			
Muziek	✓				
Spraakrecorders		✓			
Digitaal whiteboard		✓	✓		✓
Applications		✓		✓	
Interactieve multimedia		✓			
Spraak typen		✓			
Foto's maken		✓			
Microsoft office		✓			
Super Map		✓			
Vocale synthesizer		✓			
Stem naar videoscripture vertaler		✓			
Uitgebreid toetsenbord		✓			
Lees-en schrijfprogramma's		✓			
Youtube		✓		✓	
Compenserende hulpmiddelen		✓			
Ebooks		✓			
Online platforms		✓		✓	



Drive e classroom		✓			
Worldwide web					
Softwares					
Smart TV					
Moodle cursussen					
Programma's				✓	
Digitale technieken				✓	
Digitale schermen				✓	✓
Beamer					✓

- Het lijkt erop dat de meeste leraren in de vijf partnerlanden werken aan het stimuleren van het leervermogen en het potentieel van hun leerlingen. Hieronder vind je een overzicht van hoe leraren dit per land doen, naast de digitale tools die ze gebruiken om dit te bereiken.

<b>Vlaanderen</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>○ <b>Aandacht voor de leerstijlen van de leerlingen</b></li> <li>○ <b>Door reflectie (persoonlijk en door leraren bijgestaan)</b></li> <li>○ <b>Zelfevaluatie</b></li> <li>○ <b>Projectwerk</b></li> <li>○ <b>Groepswerk</b></li> <li>○ <b>Klassikale discussies</b></li> <li>○ <b>Groeigerichte feedback</b></li> <li>○ <b>Positieve feedback</b></li> <li>○ <b>Differentiatie</b></li> <li>○ <b>Succesvolle ervaringen delen / belonen</b></li> <li>○ <b>Uitdagingen geven aan de leerlingen</b></li> <li>○ <b>Motivatie van leerling vergroten</b></li> <li>○ <b>Zelfstudie / onderzoek</b></li> <li>○ <b>'Flipped learning'</b></li> <li>○ <b>Focus op functionele vaardigheden</b></li> </ul>
<b>Digitale hulpmiddelen</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>○ <b>E-mail</b></li> </ul>



- **Weblinks naar online platforms**
- **Movies**
- **Educatieve websites**
- **Digitaal schoolplatform**

### Italië

- **Differentiatie**
- **Peer learning**
- **Creativiteit van leerlingen stimuleren**
- **Klasgesprek (debat)**
- **Groepswerk**
- **Vergroten motivatie**
- **Positieve feedback**
- **Coöperatief leren**
- **'Flipped classroom'**
- **Reflectie (persoonlijk & ondersteund door leraar)**
- **Aandacht voor leerstijlen van de leerlingen**
- **De leerlingen uitdagen**

### Digitale hulpmiddelen

- **Digitaal whiteboard**
- **PowerPoint**
- **Speciale software**
- **PC**
- **Toepassingen**
- **Word-editor**
- **Online oefeningen**
- **Microsoft Office**
- **Prezi**
- **AraWord (pictogram tekstverwerker)Videos**



- **Google Classroom**
- **eTwinning-platform**
- **Whatsapp**

#### Duitsland

- **Aanmoediging**
- **Motiveren**
- **Visibiliteit van prestaties en leerontwikkeling**
- **Differentiatie**
- **Provocerende vragen**
- **Leerovereenkomsten**
- **Ervaringen met zelfeffectiviteit**
- **Individuele leerplannen**
- **Coöperatief leren**
- **Positieve persoonlijke relaties**
- **Interessante (speelse) taken**

#### Digitale hulpmiddelen

- **Smartphones**
- **Internet**
- **IPAD**
- **Films**
- **Applications**
- **Educatieve programma's**



### Andalusië

- Realistische problemen / situaties stellen
- Werken met verschillende velden
- Evaluatie van de behoeften van de leerlingen
- Taken afstemmen op interesses van de leerling
- Leerlingen begeleiden zelfevaluatie
- Zorgen voor positieve bekrachtiging
- Uitdagingen geven
- Verschillende lesmethoden gebruiken
- Door middel van games

### Digitale hulpmiddelen

- Digitale spelletjes
- ICT-middelen
- Nieuwe technologieën

### Roemenië

- **Aanmoediging**
- **Projectwerk**
- **Groepswork**
- **Actieve participatieve methoden**
- **Gevarieerde beoordelingsmethoden**
- **Differentiatie**
- **Autonomie aanmoedigen**
- **Leerlingen uitdagen**

### Digitale hulpmiddelen

Er zijn geen specifieke digitale hulpmiddelen genoemd door de leraren.



- Betreffende de digitale hulpmiddelen die de leraren in de partnerlanden gebruiken om het leervermogen en het potentieel van hun leerlingen te stimuleren. Sommige kunnen worden ondergebracht in één groep. Om een transparant beeld van de antwoorden te geven, zijn de tools vermeld zoals ze door de leraren zijn genoemd en niet ondergebracht in categorieën. We kunnen concluderen dat films, weblinks en applicaties in de meeste partnerlanden op grote schaal worden gebruikt, behalve in Roemenië. De variatie tussen de landen in de lijst heeft te maken met het financieringsniveau van de scholen.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
e-mail	✓				
Web links	✓		✓		
Online platforms	✓				
Films	✓	✓	✓		
Educatieve websites	✓				
School online platform	✓				
Digital whiteboard		✓			
PPT		✓			
Special softwares		✓			
PC		✓			
Applications		✓	✓		
Word editor		✓			
Online oefeningen		✓			
Microsoft office		✓			
Prezi		✓			
Araword		✓			
Google classroom		✓			
eTwinning platform		✓			
WhatsApp		✓			
Smartphones			✓		
iPads			✓		
Educatieve programma's			✓		
Digital spellen				✓	
ICT middelen				✓	
Nieuwe technologie				✓	

- Bijna alle leraren in de vijf partnerlanden gebruiken gepersonaliseerde leerbenaderingen om de autonomie bij het leren van hun leerlingen te helpen



ontwikkelen. Deze benaderingen behoren tot gedifferentieerde instructiestrategieën.

### ***Gedifferentieerde instructiestrategieën***

Leraren die gedifferentieerde instructies gebruiken, passen hun onderwijsbenadering aan de leerstijlen van hun leerlingen aan. Alle leerlingen hebben hetzelfde leerdoel, maar de manier van lesgeven varieert afhankelijk van hoe leerlingen het liefst leren. In plaats van één uniforme aanpak te gebruiken, gebruikt een leraar verschillende methoden om les te geven. Er zijn drie gebieden of niveaus waar de leraren onderricht kunnen onderscheiden:

- Inhoud: uitzoeken wat de leerlingen moeten leren en welke bronnen hen daarbij kunnen helpen;
- Proces: activiteiten die leerlingen helpen te begrijpen wat ze leren;
- Product: een manier voor leerlingen om te laten zien wat ze weten.

Verschillende gedifferentieerde instructiestrategieën werden door de leraren genoemd.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Flexibel leertraject	✓	✓	✓	✓	✓
Samenwerkend leren	✓	✓		✓	✓
Progressieve taken	✓	✓			
Digitale bronnen	✓	✓	✓	✓	
Mondelinge ondersteuning	✓	✓	✓		
Variabele Uitkomsten	✓	✓	✓		✓
Doorlopende evaluatie	✓	✓	✓		
Reflectie en doelen stellen	✓	✓	✓		✓
Flipped classroom	✓	✓			
Leerdagboek			✓		

Leraren in de vijf partnerlanden gebruiken dezelfde gedifferentieerde instructiestrategieën. De meest voor de hand liggende strategie was ‘flexibel tempo leren’, het werd genoemd in de vijf partnerlanden. Bovendien werden door de meeste partners ‘samenwerkend leren’, ‘digitale bronnen’, ‘variabele uitkomsten’ en ‘reflectie en doelen stellen’ genoemd.





Ter verduidelijking wordt elke strategie hieronder kort uitgelegd:

1. **Flexibel tempo leren:** Traditioneel worden taken binnen een bepaalde tijd voltooid, wat normaal gesproken de trager werkende leerlingen geriefd. Dit kan betekenen dat sneller werkende leerlingen worden opgehouden door het tempo van hun medeleerlingen, en langzamere leerlingen zich opgejaagd voelen en niet in staat zijn in het opgelegde tempo te leren. In een flexibele benadering van op tijd gebaseerde taken krijgen snellere leerlingen de mogelijkheid om verlengingstaken te voltooien, terwijl het de andere leerlingen de gelegenheid geeft om hun oefening met comfortabelere snelheid te voltooien.
2. **Samenwerkend leren:** het faciliteren van groepswork is uitstekend om meer timide leerlingen in staat te stellen meer aan het gebeuren deel te nemen. Het vormen van groepen met leerlingen met gemengde vaardigheden biedt hoogpresteerders een platform om hun ideeën te uiten en leerlingen met lagere vaardigheden een manier om samen te werken met en te leren van hun medeleerlingen. Door rollen aan elk lid van de groep toe te wijzen, kunnen leerlingen ook zichzelf organiseren op basis van hun verschillende vaardigheden en capaciteiten. Dit geeft minder valide leerlingen een manier om waarde toe te voegen en meer vertrouwen te genereren.
3. **Progressieve taken:** het is mogelijk voor leraren om afzonderlijk werk of oefeningen in te stellen voor verschillende leerlingen op basis van hun capaciteiten. Deze benadering kan echter enkele problemen opleveren. Het legt niet alleen meer nadruk op het leervermogen van de leerling met mogelijk negatieve sociale implicaties, het vereist ook aanzienlijk meer administratief werk voor de leraar. Een progressief werkblad dat echter complexer wordt naarmate de leerling zich een weg baant, is een gevoeliger alternatief. Door leerlingen met een langzamer leertempo op hun eigen snelheid te laten werken, geeft het ook een duwtje in de rug voor meer academisch bekwame leerlingen om sneller door te gaan naar de grotere uitdagingen.
4. **Digitale bronnen:** door gebruik te maken van interactieve tools en digitale applicaties, krijgen klassen met gemengde vaardigheden de mogelijkheid om een thema of onderwerp vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. In sommige gevallen kan het gebruik van digitale bronnen ook wijzen op een



vaardigheid of passie bij leerlingen met minder academische vaardigheden, terwijl anderen effectiever kunnen werken met niet-traditionele bronnen en media. Met deze differentiatiemethode kunnen verschillende materialen, platforms en tools worden gebruikt om hetzelfde leerresultaat te bereiken en leerlingen vertrouwen in hun digitale vaardigheden te geven.

5. **Verbale ondersteuning:** Verbale dialoog staat centraal in deze differentiatiemethode. Leraren kunnen verschillende leervaardigheden identificeren en de mondelinge gegeven uitleg en ondersteuning aanpassen aan verschillende academische niveaus. Het gebruik van gerichte vragen kan verschillende antwoorden opleveren voor leerlingen van verschillende leerprofielen. Deze techniek is gebaseerd op interactie tussen leraar en leerling en op het vermogen van de opvoeder om leerlingen te betrekken bij zowel eenvoudige als complexe dialogen, afhankelijk van hun leerbehoeften.
6. **Variabele uitkomsten:** in plaats van een taak te stellen met een enkele uitkomst of een 'goed' antwoord, biedt een meer interpretatieve benadering van een oefening leerlingen de flexibiliteit om tot een meer persoonlijk resultaat te komen. Leerlingen met verschillende vaardigheden komen tot resultaten die overeenkomen met hun niveau van begrip en leren. Als een duidelijke richting en een reeks regels worden geformaliseerd voordat de taak wordt ingesteld, kan het risico worden vermeden dat leerlingen met een lagere vaardigheid te laag worden.
7. **Lopende evaluatie:** Regelmatige evaluatie en feedback, stelt leraren in staat hun lesmethoden aan te passen aan de behoeften van de verschillende leerlingen en de leeromstandigheden. Beoordeling vindt momenteel zowel gedurende het jaar als aan het einde van het schooljaar plaats en is geschikt om het eindverslag van het jaar volledig te herzien. Met een interactieve front-of-class display zoals Kahoot<sup>17</sup> kunnen leraren anonieme of open peilingen, end-of-class beoordelingen en popquizen uitvoeren. Opvoeders kunnen daarom op dit moment worden geïnformeerd over niveaus van begrip, interpretatie en leren.

---

<sup>17</sup> Kahoot is een game-gebaseerd leerplatform, gratis voor leraren. Voor meer informatie: <https://kahoot.com/schools/>



Met deze flexibele methode kunnen alle leerprofielen worden verzorgd op het moment dat dit het meest waardevol is, in plaats van achteraf.

8. **Reflectie en doelen stellen:** laat de leerlingen nadenken over belangrijke lessen en stel doelen voor verder leren op vooraf bepaalde momenten van het jaar. Vraag de cursisten tijdens deze momenten over hun favoriete onderwerpen te schrijven, evenals de meest interessante concepten en informatie die ze hebben geleerd. Ze moeten ook vaardigheden identificeren om te verbeteren en onderwerpen om te verkennen. Op basis van de resultaten kunt u lessen doelgericht maken om dit te bereiken. Als het grootste deel van de studenten bijvoorbeeld een bepaald aspect van het wetenschapscurriculum bespreekt, kunt u er meer activiteiten omheen plannen.
9. **Flipped classroom:** is een pedagogische benadering waarbij de conventionele notie van in de klas gebaseerd leren wordt omgekeerd, zodat de leerlingen vóór de les in het leermateriaal worden geïntroduceerd, waarbij de klastijd vervolgens wordt gebruikt om zich te verdiepen door middel van discussie met medeleerlingen en problemen oplossende activiteiten door de leraren worden gefaciliteerd.
10. **Leerdagboek:** is een hulpmiddel voor het evalueren en implementeren van persoonlijk leren. Het doel is om gegevens bij te houden en na te denken over wat tijdens de les is geleerd. Er wordt van je verwacht dat je lezingen relateert aan je eigen eerdere ervaringen, gerelateerde lezingen en kennis.

It Het lijkt erop dat de meeste leraren in de vijf partnerlanden de ontwikkeling van de communicatievaardigheden van hun leerlingen ondersteunen. Hieronder vind je een overzicht van hoe leraren dit per land doen. Naast de digitale tools die ze gebruiken om dit te helpen.

Vlaanderen
<ul style="list-style-type: none"><li>○ Groepswerk</li><li>○ Klassikale discussies</li><li>○ Groepsbegeleiding</li><li>○ Een taal oefenen</li></ul>



- **Oefenen in 'real life'**
- **Presentaties voor de klas**
- **Zichzelf correct uitdrukken**

#### **Digitale hulpmiddelen**

- **Digitaal schoolplatform Vlaanderen**
- **E-mail**
- **Chat**
- **Forums**
- **Video**
- **Zoekprogramma's**
- **Digitale nieuwsbronnen**

#### **Italië**

- **Simulatie-interviews**
- **'Real-life' situaties simulaties**
- **Dialogoog**
- **Debatten**
- **Presentaties**
- **Lezen van kaarten / schema's**
- **'Meta reflection'**
- **'Circle time'**
- **Rollenspel**
- **Theater**
- **rustige omgeving**

#### **Digitale hulpmiddelen**

- **PC**
- **Tablets**
- **Digitaal whiteboard**
- **Gedeelde mappen (audio & niet-audio)**
- **Gratis applicaties (WhatsApp, Voice Tone, Prosody, Leggixme, SymWriter)**



- **Spraaknotities**
- **PowerPoint**
- **Prezi**
- **Video**
- **Multimediapresentatie**

### Duitsland

- **Groepswerk**
- **Klassikale discussies**
- **Een taal oefenen**
- **Zichzelf correct uitdrukken**
- **Simulatie van situaties in het echte leven**
- **Dialog**
- **Presentaties**
- **Role-play**
- **Communicatie afspraken**
- **feedback**
- **Interactieve instellingen**

### Digitale hulpmiddelen

- **Spraakhulp**
- **Microfoons**
- **Digitale media**
- **Headsets**
- **E-mail**
- **PowerPoint**

### Andalusië

- **Dialog**
- **Debatten**



- Presentaties
- Groepswerk
- Een taal oefenen
- Zichzelf correct uitdrukken
- Scaffolding technieken
- Visueel materiaal

#### Digitale hulpmiddelen

- Video-opname
- Educatieve toepassingen (iDoceo)

#### Roemenië

- Rollenspel
- Groepswerk / activiteiten
- Verbale en non-verbale communicatie
- Collectieve creatieve oefeningen
- Discussies
- Tekenen
- Werken met twee voor actief luisteren
- Portfolio & projecten

#### Digitale hulpmiddelen

- Educatieve software
- Andere educatieve digitale hulpmiddelen

- Leraren in de vijf partnerlanden gebruiken vergelijkbare methoden om de communicatievaardigheden van hun leerlingen te ondersteunen. We kunnen concluderen: groepswerk, presentaties, klassikale discussies, het oefenen van een taal, het simuleren van 'real-life' situaties, zichzelf correct uitdrukken, rollenspel en dialoog behoren tot de topmethoden die door de meeste leraren



in de vijf partnerlanden worden gebruikt. Raadpleeg de onderstaande tabel voor een gedetailleerd overzicht.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Groepswerk	✓		✓	✓	✓
Klassikale discussies	✓		✓		✓
Peer tutoring	✓				
Taal oefenen	✓	✓	✓	✓	
Real life simulatie	✓	✓	✓		
Presentaties	✓		✓	✓	
Zichzelf uitdrukken	✓	✓	✓	✓	
Rollenspel			✓		✓
Verbale & niet-verbale communicatie					✓
Collectieve creatieve oefeningen					✓
Tekenen					✓
Werken in duo's					✓
Porfolio & projecten					✓
Debat		✓		✓	
Dialogoog		✓	✓	✓	
Scaffolding				✓	
Visuele materialen				✓	
Communicatieregels			✓		
Feedback			✓		
Interactieve omgevingen			✓		
Simulatie interviews		✓			
Kaarten/schema's lezen		✓			
Meta-reflectie		✓			
Circle time		✓			
Theater		✓			
Rustige omgevingen		✓			

- De meeste leraren bevorderen coöperatieve leerbenaderingen. Een vergelijking tussen de vijf partnerlanden liet zien dat leraren vergelijkbare methoden hanteren. Bijvoorbeeld: 'groepswerk' wordt gebruikt door leraren uit alle vijf partnerlanden. Bovendien zijn door de meeste partners 'projectwerk', 'taken en rollen toewijzen', 'leerlingen met gemengde vaardigheden', 'digitale tools', 'docent als moderator'. Zie onderstaande tabel voor een gedetailleerd overzicht.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Groepswerk	✓	✓	✓	✓	✓
Project werk	✓	✓	✓	✓	



Toegewezen taken & rollen	✓		✓	✓	
Leerlingen met gemengde vaardigheden	✓	✓	✓		✓
Team sporten	✓			✓	
Digitale hulpmiddelen	✓	✓	✓	✓	
Flipped classroom		✓			
Theater & bioscoop		✓			
Rollenspel		✓			
Leraar als moderator		✓		✓	✓
Groepspresentaties		✓		✓	
Samenwerking met andere leerkrachten		✓			
eTwinning platform		✓			
Probleem oplossende activiteiten		✓			
Workshops		✓			
Peer tutoring		✓	✓		
Ruimte geven			✓		✓
Games				✓	
Kagan benadering				✓	

- De meeste leraren uit de vijf partnerlanden gebruiken coöperatieve leerbenaderingen met hun leerlingen binnen flexibele leergroepen. Enkele voorbeelden zijn gegeven door de leraren. Zie onderstaande tabel. We merken dat leraren vergelijkbare coöperatieve leerbenaderingen gebruiken.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Beoordeling door vakgenoten	✓		✓	✓	
Peer tutoring & coaching	✓	✓	✓	✓	✓
Groepswerk	✓	✓	✓	✓	✓
Projectwerk	✓	✓	✓	✓	✓
Mind maps	✓				
Gevarieerde taken in één opdracht	✓	✓		✓	
Praktische activiteiten		✓	✓		
Leiders toewijzen		✓			
Debatten / dialogen		✓	✓		
Peer revision			✓		
Vrijwilligerswerk					✓

- Het merendeel van de leraren in de vijf partnerlanden implementeert positieve benaderingen van gedragsbeheer met hun leerlingen. Voorbeelden van dergelijke benaderingen door de leraren worden hieronder in de tabel samengevat.





Uit hun voorbeelden zien we dat veel leraren vergelijkbare benaderingen gebruiken met hun leerlingen. De meest prominente benaderingen zijn: 'reflectiemomenten', het bieden van een 'positieve omgeving', 'aanmoediging', het instellen van 'klassenovereenkomsten en regels', het werken met een 'beloningssysteem' en het aanbieden en gebruiken van verschillende 'communicatietechnieken'.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Reflectiemomenten	✓		✓	✓	✓
Positieve klassenatmosfeer	✓	✓		✓	✓
Aanmoediging	✓	✓	✓	✓	
Feedback	✓	✓	✓		
Klassenovereenkomsten/regels	✓		✓	✓	✓
Beloningssysteem	✓		✓	✓	✓
Artistieke technieken		✓			
Communicatietechnieken		✓	✓		✓
Vragen stellen		✓			
Steun bieden		✓			
Grafische organisator		✓			
Teambuilding activiteiten		✓			
Ontwikkelingstherapie / ontwikkelingspedagogiek			✓		
Buitenschoolse activiteiten					✓

- De meeste leraren in de vijf partnerlanden beschikken over leiderschapsvaardigheden en lesmethoden die positief gedrag en klasmanagement tonen. Voorbeelden gegeven door de leraren worden hieronder samengevat.

Uit de voorbeelden van leraren zien we dat het delen van 'gelijkwaardig leiderschap met leerlingen' een sterke lesmethode is voor positief gedrag en klasmanagement in alle vijf landen. Bovendien is het toestaan van 'gelijke relatie met leerlingen', 'positieve bekrachtiging' en 'gelijke aanpak voor alle leerlingen' sterke methoden die door veel leraren in de partnerlanden worden gebruikt.

Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
------------	--------	-----------	-----------	----------



Klasmanagement	✓	✓	✓	✓	
Stimulansen verminderen	✓				
Verduidelijk sociale situaties	✓				
Conflictoplossing	✓	✓			
Voldoende autoriteit	✓	✓	✓		
Gelijke aanpak voor alle leerlingen	✓	✓	✓	✓	
Gelijke leiderschap met leerlingen	✓	✓	✓	✓	✓
Gelijke relatie met leerlingen	✓		✓	✓	✓
Positieve versterking		✓	✓	✓	✓
Kansen bieden					✓
Wederzijds leren stimuleren					✓

- De meerderheid van de leraren maakt gebruik van beoordelingsmethoden die rekening houden met zowel sociaal, emotioneel als academisch leren. Hieronder vind je voorbeelden die de leerkrachten over dergelijke benaderingen geven. De meest prominente benaderingen onder de leraren zijn: ‘reflectiemomenten’, het gebruik van verschillende beoordelingsmethoden, met name ‘verbale beoordeling’, en het bieden van ‘feedbackmomenten’.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Reflectiemomenten	✓		✓		✓
Mondelinge beoordeling	✓		✓		✓
Dialog	✓				
Feedbackmomenten	✓		✓		✓
Projectwerk	✓				✓
Beoordeling van het proces	✓		✓		✓
Rubrieken		✓		✓	
Transversale indicatoren		✓			
Gepersonaliseerde beoordelingsformulieren		✓	✓		
Spreken in het openbaar		✓			✓
Activiteiten		✓			
Beoordelingstabellen		✓		✓	
Beoordelingsrasters		✓			
Zelfbeoordeling			✓		✓
Transparantie			✓		
Academische evaluatie			✓		✓
Transversale vaardigheden					✓



- De meeste leraren gaven geen verdere uitleg over de lesmethoden die ze hebben gedeeld. Raadpleeg de afzonderlijke landenrapporten voor meer informatie over de methoden. Roemenië was de enige partner waarvan sommige leraren een verklaring hebben gegeven met betrekking tot twee methoden. U kunt naar deze verwijzen in het individuele rapport voor partnergegevensanalyse. Hieronder vindt u een samenvatting van de door de leraren genoemde methoden. Veel leraren in de partnerlanden gebruiken dezelfde methoden als hun leerlingen. Bijvoorbeeld: methoden gerelateerd aan 'inclusief onderwijs', 'peer tutoring', 'coöperatief groepsonderwijs', het gebruik van 'ondersteunende technologieën en het gebruik van 'formatieve evaluatie en feedback'.

	Vlaanderen	Italië	Duitsland	Andalusië	Roemenië
Inclusief onderwijs	✓	✓	✓	✓	
Kwaliteit van de fysieke binnenomgeving	✓				
Peer tutoring & peer invloeden	✓	✓	✓	✓	
Coöperatief groepsonderwijs	✓	✓	✓	✓	
Hulptechnologie	✓	✓		✓	
Zelfregulerend leren	✓		✓		
Evalueer en oefen	✓		✓		
Directe instructie	✓				
Functionele gedragsbeoordeling	✓				
Universal design for learning	✓	✓			
Formatieve beoordeling en feedback	✓	✓	✓		
Co-teaching	✓		✓		
The Mosaic					✓
Thinking hats					✓
Tour of the gallery					✓
I know, I want to know, I have learned					✓
GLC-think, werk en tweetallen en communiceer					✓
Method 4 corners					✓
The cube					✓
The clusters					✓

- Hieronder vindt u voorbeelden van ICT en adaptieve technologieën die de leraren in hun klassen gebruiken om een flexibele benadering van leren te ondersteunen.



### Vlaanderen

- Presentaties (PPT - Prezi)
- Video's maken
- iPad
- Mobiele telefoons
- Digitale leerplatforms
- Onderzoek op het web
- Spellingcontrole
- Wikipedia
- Kahoot
- Mentimeter
- Discussiefora
- Toepassingen
- Online beeldmateriaal
- Digitaal portfolio
- PC - Laptop

### Italië

- Presentaties (PPT)
- Google-platform
- Didactische toepassingen (Moodle)
- Digitale schoolteksten
- Web zoekmachines
- PC - Tabletten
- Interactieve en didactische software (Super Maps - spraaksynthese)
- BBC leren
- Digitaal whiteboard
- WhatsApp
- iPad
- Apple TV
- Braille toetsenbord



### Duitsland

- **Stop-motion-toepassingen**
- **Leren van vocabulaire-applicaties**
- **leerprogramma's**
- **Moodle**
- **Mahara**
- **Microsoft-kantoor**

### Andalusië

- **Zoekmachines (Google)**
- **Digitaal bord**
- **IPads**
- **Prezi**
- **Kahoot**
- **Toepassingen**
- **Video**
- **Music**
- **Digitale boeken**

### Roemenië

- **Videoprojector**
- **Educatieve software**
- **PowerPoint-presentaties**
- **Educatieve websites**
- **Educatieve films**

- De leraren somden effectieve inclusieve technologieën op die ze bij hun leerlingen gebruiken. Ze hebben deze methoden niet uitgelegd of toegelicht. Raadpleeg de gedetailleerde rapporten van individuele partneranalyses voor verwijzingen naar deze methoden.



### Vlaanderen

- **PC's**
- **Digitaal schoolplatform**
- **Smartboard**
- **Online oefeningen**
- **E-mail**
- **Platform voor quizzen**
- **Zoekmachines**

### Italië

- **Software (Conceptkaart - Digitale lezer - Digitale vocabulaires - Videogeschiedenis - Audacity)**
- **Tabletten - pc - iPads**
- **G-Suite**
- **Virtueel klaslokaal (Edmodo)**
- **PPT**
- **Digitaal whiteboard**
- **Moodle-platform**
- **Smartphones**
- **Digitale eBoeken**
- **Augmentatieve communicatie**
- **'Kineastetic learning'**
- **Braille toetsenbord**
- **Toepassingen (Kahoot-Socrative-Quizziz-Desmos)**

### Duitsland

- **Moodle**
- **Smartphone**
- **Schoolplatforms**
- **Leerplatforms**
- **PC's - Notebook - Tablet**



- PowerPoint
- Microsoft Office
- Whiteboard

#### Andalucía

- ClassDojo
- Quiz platforms (Kahoot)
- Videos
- Blogs
- Plickers
- Games
- Digitaal whiteboard
- PC + netwerkverbinding
- Toepassingen
- iPads

#### Roemenië

- Ael lessen (Advanced e Learning)
- TARA Educatieve software

- De technologische ondersteuning / training die de leraren nodig hebben om inclusie in hun klaslokalen te bevorderen, wordt hieronder per land weergegeven.

#### Vlaanderen

- Workshops
- ICT-training
- Infrastructuur (meer pc's en ipads voor leerlingen en leerkrachten)



- **Training in het gebruik van inclusieve hulpmiddelen in geval van lichamelijke beperkingen (slechtzienden, slechthorenden, slecht motorisch)**

### Italië

- **Trainingscursussen**
- **Cursussen over ondersteunende technologieën**
- **Internetverbinding**
- **Opfriscursussen**
- **ICT-ruimtes**
- **Beamers**
- **Digitale whiteboards**
- **Talenlab**
- **Hulptechnologieën**
- **E-learning platforms**
- **Laptop en printer in de klas**
- **Camera's**

### Duitsland

- **Snelle internetverbinding**
- **Elektronische borden - Smartboard - Beamers**
- **PC's - Tabletten - Notebooks - IPads**
- **Camera's en digitale camera's**
- **Educatieve programma's**
- **WLAN**
- **Leerplatforms**
- **Softwares**
- **Audiomateriaal**
- **Luk box-systeem**
- **Team-onderwijs**





- **'Flipped classroom'**

#### Andalusië

- **Beschikbaarheid van technologische bronnen en apparaten**
- **Training in digitale bronnen**
- **Voorbeelden van het gebruik van technieken om inclusie te bevorderen**
- **Update over de beschikbare bronnen**

#### Roemenië

- **Trainingscursussen**
- **Bevordering van technologie zoals het gebruik van audio en video**



## Samenvatting van deskresearch

Relevante vragen die het doel van IDENTIKIT dienen, worden hieronder samengevat.

De rest van de vragen dient als basis voor de partnerlanden en biedt waardevolle informatie voor het begrijpen van het onderwijssysteem van elk partnerland. Zie IO1-rapport voor meer informatie.

- Pedagogische benaderingen die de leraren en opvoeders gebruiken met onze doelgroep van leerlingen in de vijf partnerlanden.

Vlaanderen (BE)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coöperatief groepsonderwijs (Cooperative Group Teaching)</li> <li>• Universal Design for Learning (UDL)</li> </ul>
Duitsland (DE)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Individuele ondersteuning (Binnendifferenzierung)</li> <li>• Nadelig evenwicht (Adverse Balancing)</li> </ul>
Italië (IT)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Constructief leren (Constructive Learning)</li> <li>• Cognitief-gedragsmatig leren (Cognitive-Behavioral Learning)</li> </ul>
Roemenië (RO)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cognitieve stimulatie</li> </ul>
Andalusië (ES)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Project Gericht leren (Project-Based Learning)</li> <li>• Coöperatief leren (Cooperative Learning)</li> </ul>

**Cooperative Group Teaching:** houdt in dat leerlingen in kleine leergroepen samenwerken en elkaar helpen bij het uitvoeren van individuele en groepstaken. Het is een bijzonder effectieve strategie in groepen met gemengde vaardigheden. De strategie heeft essentiële componenten: onderlinge afhankelijkheid, individuele verantwoordelijkheid, samenwerking, evaluatie. Coöperatief groepsonderwijs is gebaseerd op twee belangrijke ideeën over leren. Ten eerste onderkent het dat wanneer leerlingen samenwerken dit een synergetisch effect heeft. Ten tweede dat veel van onze



kennis sociaal is geconstrueerd; wat wil zeggen dat we van anderen uit onze directe omgeving leren: families, mensen uit onze vriendenkring of werkplek.

**Universal Design for Learning (UDL):** een strategie met meerdere componenten die draait rond planning en het leveren van programma's, de noden van alle studenten in het achterhoofd houdend. A) het biedt flexibiliteit in de manier waarop informatie wordt gebracht, in de manier waarop studenten reageren of kennis en vaardigheden aantonen en in de manier waarop studenten betrokken zijn. B) het vermindert barrières in het onderricht, biedt passende aanpassingen, ondersteuning en uitdagingen en handhaaft hoge prestatieverwachtingen voor alle studenten, inclusief studenten met een functiebeperking en studenten die beperkt zijn in talen.

**Individual Support:** dit betekent dat u '*Binnendifferenzierung*' gebruikt - een Duits woord dat niet letterlijk kan worden vertaald. Het betekent dat de leraar tijdens een les verschillende onderwerpen, verschillende pedagogische methoden en verschillende leermiddelen voor verschillende delen van de klas gebruikt om de individuele behoeften van de leerlingen te ondersteunen.

**Adverse Balancing:** zou kunnen worden gecombineerd met '*Binnendifferenzierung*'. Het is een preventieve aanpak, waarbij ouders betrokken zijn, op basis van speciale ondersteuningscursussen.

**Constructivist Learning:** gebaseerd op een constructivistische leertheorie, die de nauwe relatie tussen de leerling en de context laat zien. Het legt de nadruk op leren dat effectief wordt gevraagd door een onderwijs dat ondersteunt en coördineert: het kennissysteem, het technieken- en leerlingsysteem. Het benadrukt ook het belang van '*peer-relaties*' voor leerlingen met een handicap om een positief zelfbeeld beter te definiëren en een coöperatieve constructie van kennis te bevorderen (coöperatief leren en steigers).

**Cognitive-Behavioral Learning:** het doel is om meer te onderwijzen in minder tijd, door het gebruik van curriculumstrategieën: individueel leren, optimalisatie van studietijd en toenemende motivatie om te leren.

**Cognitive Stimulation:** bestaat uit acties en compenserende programma's die het begrip van dingen, fenomenen, mensen en levenssituaties in hun instrumenteel-integratieve dimensie vergemakkelijken. Voor leerlingen met milde en matige mentale deficiëntie omvat cognitieve stimulatie het structureren van de complexe externe stimuli. Bovendien omvat de organisatie en vorming van persoonlijke en sociale autonomie het



uitvoeren van activiteiten die leiden tot: 1) het vormen en ontwikkelen van sociale vaardigheden die leiden tot een hoge mate van psychosociale volwassenheid en 2) het vormen en ontwikkelen van psychomotorische vaardigheden die de persoonlijke autonomie vergroten.

**Project-Based Learning:** introduceert de leerlingen om onderzoek te doen binnen hun reguliere lessen. Vertrekkend van een exploratie van eerdere ideeën met betrekking tot een specifiek onderwerp, wordt een hypothese geformuleerd die tijdens een onderzoeksproces moet worden gevalideerd. Leerlingen zijn georganiseerd in heterogene groepen die het onderzoek en de gegevensanalyse uitvoeren. De rol van de leraar is om de leerlingen te begeleiden in hun groepswork en om ondersteuning te bieden wanneer dat nodig is.

**Cooperative learning:** deze vorm van werken brengt de student aanzienlijke verbeteringen op verschillende niveaus: bij het uitvoeren van onderzoek, bij het diep begrip van abstracte concepten, bij het aanpassen en toepassen van kennis in echte situaties, bij het creatief oplossen van problemen, bij het synthetiseren en samenvatten, bij mondelinge expressie, bij planning en management, en ten slotte bij hun interpersoonlijke vaardigheden.

- Studiemateriaal dat wordt toegepast op en gebruikt met de doelgroep van leerlingen in de vijf partnerlanden.

Vlaanderen (BE)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Profile of Inclusive Teacher</li><li>• Promoting Inclusive Teacher Education Materials</li></ul>
Duitsland (DE)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Study Material certified by the Ministry of Education</li></ul>
Italië (IT)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Based on the individual education plan</li></ul>
Roemenië (RO)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Synthesis of Special Psychopedagogy</li><li>• Special Psychopedagogy</li></ul>
Andalusië (ES)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Significant Curricular Adaptation (ACS)</li><li>• Non-Significant Curricular Adaptation (ACNS)</li></ul>



**Profile of Inclusive Teacher:** is ontwikkeld als onderdeel van het 'Teacher Education for Inclusion-project' (TE4I) dat heeft onderzocht hoe alle leraren via hun initiële opleiding worden voorbereid om 'inclusief' te zijn. Het profiel van inclusieve leraren identificeert de essentiële vaardigheden, kennis en begrip, attitudes en waarden die nodig zijn voor iedereen die in het beroep van leraar stapt. Het is ontwikkeld als een leidraad voor het ontwerp en de implementatie van ITE-programma's (Initial Teacher Education) voor alle leraren. De bedoeling is dat het profiel moet worden beschouwd als stimuleringsmateriaal voor het identificeren van relevante inhoud, planningsmethoden en het specificeren van gewenste leerresultaten voor ITE en niet als een script voor inhoud van ITE-programma's.

**Promoting Inclusive Teacher Education Materials:** deze gids richt zich op uitdagingen en barrières op het gebied van les- en leermateriaal die worden gebruikt in de lerarenopleiding. Het biedt strategieën en oplossingen voor instellingen voor lerarenopleidingen, ministeries van onderwijs en andere belangrijke belanghebbenden in het onderwijs om de aanpassing, ontwikkeling en implementatie van inclusief les- en leermateriaal te bepleiten en te ondersteunen.

**Study Material certified by the Ministry of Education:** elk schoolhoofd is verantwoordelijk voor het studiemateriaal dat zij gebruiken. Elke school heeft een speciaal pedagogisch concept dat ze volgen en het studiemateriaal is op hetzelfde concept van toepassing. Bovendien moeten alle studiematerialen worden gecertificeerd door het ministerie van Onderwijs van elke staat in Duitsland. In Hessen is er een lijst van 69 pagina's met gecertificeerd studiemateriaal dat elke zes maanden wordt bijgewerkt.

**Individual Education Plan in Italy:** het curriculum van schoolvakken kan worden ontwikkeld tot minimale of gedifferentieerde doelstellingen. Leermiddelen die nodig zijn voor de deelname van de leerling aan de activiteiten worden aangegeven in het individuele onderwijsplan. Het zijn hulpmiddelen die beschikbaar zijn voor de individuele leerlingen. Daarom is er geen uniformiteit met betrekking tot de inhoud van het studiemateriaal.

The teaching aids include:

De leermiddelen zijn onder meer:



- Digitale inhoud in schoolboeken (geprint of digitaal), te gebruiken met het interactieve whiteboard. Dit zijn diepgaande audio en video analyses of interactieve synthese-activiteiten die theorie en praktijk combineren.

- Bouw van een "ecologische" leeromgeving waarin materialen worden ingevoegd die een analoge taal hanteren (afbeeldingen, foto's, tabellen, kaarten, tekeningen). Het is een werkplaats voor leren en trainen en dat de participatie van iedereen verzekert. Studenten worden gevraagd om oefeningen uit te voeren zoals: visueel-ruimtelijke organisatie van de termen die gevonden worden in een brainstorm, weergave van een "word-cloud", constructie van enkele 'concept maps', de studie en verificatie van grafieken, tabellen en histogrammen, videobewerking, fotomontages en presentaties. Studenten worden verdeeld in kleine groepen en moeten de meest functionele materialen kiezen om een bepaalde oefening uit te voeren.

**Synthesis of Special Psychopedagogy** by Alois Ghergut

**Special Psychopedagogy** by Emil Verza

**Significant Curricular Adaptation (ACS):** komt overeen met een wijziging van de leerdoelen en evaluatiecriteria van het curriculum in het geval van een significante kloof in het niveau van de leerlingen ten opzichte van het schoolniveau volgens zijn / haar leeftijd. De ACS moet worden ingevuld door de ondersteuningsleraar met het advies van de Educational Guidance Unit (EOE) of de Oriëntatieafdeling (DO) en met de hulp van de tutor of docent die verantwoordelijk is voor elk vak. Ze moeten zich houden aan het psychopedagogisch rapport van de EOE of de DO.

**Non-Significant Curricular Adaptations (ACNS):** dit aanpassingsmodel wijzigt leerdoelen of evaluatiecriteria niet. Het kan van invloed zijn op methodologische aspecten en de prioritering van competenties en minimumvereisten. De uitwerking van het ACNS wordt gecoördineerd door de tutor die verantwoordelijk is voor het invullen van alle secties van het document, behalve het curriculaire voorstel, dat wordt ingevuld door de docent van elk onderwerp / gebied dat moet worden aangepast.

- Enkele literatuurstudies over inclusief onderwijs door de vijf partnerlanden.

Vlaanderen (BE)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Disability Mainstreaming in Flemish Policy</li> </ul> The Policy Areas of Education & Formation and Work & Social Economy
--------------------	--



	<p>University of Antwerp &amp; Vrij University of Brussels (2014) retrieved on January 10, 2019 <a href="File:///D:/u0086567/Downloads/131452.pdf">File:///D:/u0086567/Downloads/131452.pdf</a></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Social participation of students with special educational needs in different educational systems</li> </ul> <p>Retrieved on January 10, 2019 <a href="https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03323315.2015.1010703">https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03323315.2015.1010703</a></p>
Duitsland (DE)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Education Report</li> </ul> <p>Bertelsmann-Foundation 2018</p>
Italië (IT)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Universal Design for Learning, for the enhancement of differences: an exploratory survey on teachers</li> </ul> <p>E. Ghedin, S. Mazzocut, 2017</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Special Pedagogy and the principles of Evidence Based Education</li> </ul> <p>L. Cottini and A. Morganti (2015)</p>
Roemenië (RO)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Education for each and every one</li> </ul> <p>UNICEF, Institute of Education Sciences, RENINCO Romania Association, 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Education – The misfortune to Integration of Disabled Children from Romania</li> </ul> <p>The Institute for Public Policy Bucharest and Speranta Foundation Timisoara.</p>
Andalusië (ES)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ined21 research on the state of inclusive education in Spain</li> </ul> <p>Ined21, 2016</p>

### ***Disability Mainstreaming in Flemish Policy***

Mainstreaming van handicaps is een relatief nieuwe beleidsstrategie en is het resultaat van een paradigmaverschuiving in het denken over handicaps van een medisch naar een sociaal model. Dit onderzoek richt zich op de realisatie van beleid en vormt een aanvulling op parallel onderzoek naar de ervaringen van mensen met een handicap met



betrekking tot de uitvoering van het VN-verdrag, dat werd uitgevoerd door een consortium van universiteiten in opdracht van het Interfederaal Gelijke Kansencentrum (Hardonk et al. al., 2014).

### ***Social participation of students with special educational needs in different educational systems***

Jaarlijkse gegevens die de vooruitgang beschrijven in inclusief onderwijs worden verzameld. Veelgebruikte criteria zijn de percentages studenten die speciaal onderwijs volgen of percentages studenten die officieel zijn gelabeld als speciale onderwijsbehoefte (SEN). Beide criteria hebben echter valkuilen. In deze studie werd de maatschappelijke participatie van studenten als criterium gebruikt. De sociale participatie van studenten met SEN werd vergeleken met de sociale participatie van typisch ontwikkelende studenten in drie landen, namelijk Noorwegen, Nederland en de Vlaamse regio van België.

### ***Education Report***

De 'Paper for Inclusion' omvat het hele scala van rapporten. De belangrijkste resultaten zijn: dat het noordelijke deel van Duitsland een hoger percentage inclusie heeft dan het zuidelijke deel en dat hoge inclusie optreedt voor studenten met een beperking in spreken en leren. Het Bertelsmann-rapport concludeert dat Duitsland voor alle andere doelgroepen niet voldoende in de buurt van de inclusie-eisen van het VN-Verdrag is gekomen of verder is gegaan dan de eisen.

### ***Universal Design for Learning, for the enhancement of differences: an exploratory survey on teachers***

In deze studie wordt gesteld dat: "Het doel van de UDL is om curricula te creëren die voldoende flexibel zijn om de participatie van iedereen te garanderen door het aannemen van 3 fundamentele principes: meerdere middelen voor representatie, meerdere middelen bieden voor actie en expressie en meer verschillende manieren van betrokkenheid aanbieden. UDL staat voor een modaliteit van planning en beheer van de onderwijspraktijk die de barrières in het onderwijs vanaf het begin vermindert, en een





hoog niveau van succes voor alle studenten handhaaft door het ontwerpen van flexibele en toegankelijke curricula.”

Het onderzoek werd uitgevoerd door middel van een vragenlijst voor leraren om te analyseren "hoeveel de inclusieve praktijken die op verschillende gebieden worden uitgevoerd, worden gedeeld in de werkcontext van-erbij-horen". "De didactische praktijk die op school wordt geïmplementeerd, wordt onderzocht om te begrijpen hoe UDL-principes al onbedoeld in de Italiaanse realiteit worden meegenomen zonder het model te kennen".

Dit toont niet alleen de inzet van de Italiaanse school voor de bevordering van inclusie op school, maar bevestigt ook dat de onderwijspraktijken innovatief zijn en soms onbewust de principes van het nieuwe concept van universeel ontwerp weerspiegelen.

### ***Special Pedagogy and the principles of Evidence Based Education***

In deze studie stellen de auteurs enkele referentieprincipes voor om te gebruiken bij onderzoek naar scholastische inclusie. De keuze om verschillende experimentele procedures te overwegen, hangt af van de complexiteit van een thema met betrekking tot inclusief onderwijs, dat "verband houdt met situationele variabelen (percepties, attitudes, persoonlijke neigingen van de actoren, logistieke organisatie, enz.), Moeilijk te controleren met klassieke experimentele modellen". Ze identificeren 3 fasen van het onderzoek: planning, implementatie, verificatie en verbetering en benadrukken dat kwaliteitsnormen voor elk van de geanalyseerde methoden richtlijnen zijn voor het interne debat over speciale pedagogiek en inclusief onderwijs.

### ***Education for each and every one***

De toegang tot en deelname aan onderwijs van kinderen met een handicap en SEN van scholen die deelnemen aan UNICEF Campagne "Go to school!"

### ***Education – The misfortune to Integration of Disabled Children from Romania***

Er is geen verdere informatie verstrekt.

### ***Ined21 research on the state of inclusive education in Spain***



Ined, opgericht door Víctor González en José Luis Coronado, is gespecialiseerd in onderwijs en leren. Het doel is om de staat van inclusieve pedagogie in Spanje te onderzoeken door de mening van 110 leraren die ten tijde van het onderzoek ondersteunende functies voor integratie vervullen en een professioneel profiel hebben voor therapeutische pedagogiek (gehoor en taal). De studie heeft zich gericht op de ondersteuning van leerlingen in gewone klaslokalen om de mate van onderwijsinclusie in hun referentiegroepen, met hun leeftijdsgenoten en met didactische praktijken in de curriculaire gebieden van basisonderwijs te controleren.



## Conclusie

De meerderheid van de leraren die deelnamen aan het gerichte onderzoek was tussen de 25 en 44 jaar oud. Ze delen dezelfde opvattingen over leren. Meestal dat: 1) leren een proces is en het doel voor alle leerlingen is de ontwikkeling van "leren leren" - vaardigheden, niet alleen inhoud / vakinhoudelijke kennis en 2) academisch, praktisch, sociaal en emotioneel leren zijn even belangrijk voor alle leerlingen. De meeste leraren beoordelen hun leerlingen vóór, tijdens en na de lessen. De beoordelingsmethoden die ze deelden, lijken erg op elkaar, bijvoorbeeld: door zelfstandig werk, zelfevaluatie, ondersteuning, tips en hulpmiddelen voor de leerlingen, enz. De meeste leraren hebben hoge verwachtingen van al hun leerlingen en zijn van mening dat ze beslissingen kunnen nemen, maar geen sterke besluitvormers zijn. De leraren in de vijf partnerlanden gebruiken uiteenlopende methoden om de autonomie en zelfbeschikking van hun leerlingen te helpen bepalen. Ze delen ook verschillende methoden, zoals evaluatie en zelfevaluatie, het motiveren van hun leerlingen, het aanbieden van individueel leermateriaal, enz. Ze gebruiken verschillende digitale hulpmiddelen om hen te helpen dit te bereiken, zoals het gebruik van computers, applicaties, leerplatforms en software. De leraren gaven verschillende gedifferentieerde instructiestrategieën, zoals: flexibel tempo leren, samen leren, digitale bronnen en reflectie en doelen stellen. De leraren beschouwen gezinnen als essentieel voor het leren van de leerling en vinden het waardevol om samen te werken met ouders en gezinnen. Ze ondersteunen de communicatievaardigheden via verschillende methoden en digitale hulpmiddelen, zoals het gebruik van groepswerk en klassikale discussies, presentaties en dialogosessies, het gebruik van educatieve software, digitale whiteboards, forums en video's. Daarnaast gebruiken de leraren coöperatief leren op een zodanige manier dat de leerlingen elkaar op verschillende manieren helpen, zoals *'peer tutoring'* en flexibele leerlinggroepen. Bovendien implementeren de leraren positieve gedragsmanagementbenaderingen die de sociale ontwikkeling en interacties van hun leerling ondersteunen, en gebruiken ze leiderschapsvaardigheden in de klas om positief gedrag en klasmanagementbenadering



aan te tonen, zoals het gebruik van gelijke benadering voor alle leerlingen en gelijk leiderschap en relatie met leerlingen. Hun beoordelingsbenaderingen houden rekening met zowel sociaal en emotioneel als academisch leren, zoals het maken van tijd voor reflectiemomenten, het bieden van verbale beoordelings- en feedbackmomenten aan de leerlingen, het beoordelen van het leerproces van de leerling en niet alleen de uitkomst. Alle leraren in de vijf partnerlanden nemen de verantwoordelijkheid om het leren van alle leerlingen in hun klas te vergemakkelijken, in geval van leermoeilijkheden bieden ze aanpassingen aan leermaterialen en hun lesmethoden aan. Enkele van de effectieve inclusieve onderwijsmethoden die door de leraren worden genoemd, zijn: 1) 'peer tutoring' & 'peer influences', 2) coöperatief groepsonderwijs, 3) het gebruik van ondersteunende technologieën, 4) formatieve beoordeling en feedback.

De antwoorden van de leraren voldoen aan de indicatoren van de '*Inclusive Teacher Profile (EASNIE, 2012)*' onder de twee competentiegebieden die eerder in dit document zijn genoemd:

1. Bevordering van het academische, sociale en emotionele leren van alle leerlingen
2. Effectieve onderwijsbenaderingen in heterogene klassen

Wat hun digitale vaardigheden betreft, zijn ze enigszins positief, maar de leraren kunnen deze vaardigheden slechts tot op zekere hoogte gebruiken, hoewel dit in de meeste van de vijf landen door het curriculum wordt ondersteund. Leraren hebben technologische ondersteuning en training op verschillende niveaus en op verschillende gebieden nodig om inclusie in hun klaslokalen te bevorderen.



This research was conducted within the framework of the project “All-Inclusive School” (2018-1-IT02-KA201-048385), co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union, by the project’s partnership.

**Date of publication:** November 2019

**Output Coordinator:**

University College Leuven-Limburg (BE), written by Dima Bou Mosleh

**Partners:**

Irecoop Emilia-Romagna Soc. Coop. (IT)

Archilabò Società Cooperativa Sociale (IT)

Istituto Tecnico Statale “Ignazio Calvi” (IT)

Inspectoratul Scolar Judetean Vaslui (RO)

Centrul Judetean De Resurse Si Asistenta Educationala Vaslui (RO)

Huerta Santa Ana S.Coop.And. (ES)

Landkreis Kassel (DE)

**Disclaimer:**

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

**Copyright message:**

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

